

Volnočasové aktivity v Napajedlích se zaměřením na folklórní soubory

Martina Samsonková

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina SAMSONKOVÁ**

Osobní číslo: **H08193**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Volnočasové aktivity v Napajedlích se zaměřením na folklórní soubory**

Zásady pro vypracování:

Vyhledání a zpracování odborné tematicky orientované literatury.

Na základě literatury vymezit teoretická východiska a odborné pojmy.

Příprava metodiky výzkumné části bakalářské práce.

Realizace kvalitativního výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Vyvození výsledků výzkumu, jejich shrnutí, formulace závěrů a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HÁJEK, B., HORBBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. Pedagogické ovlivňování volného času. 1.vyd.

Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1

PÁVKOVÁ, J. a kol. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. 3.vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6

PELIKÁN, J. Výchova pro život. 1. vyd. Praha: ISV – nakladatelství, 1997. ISBN 80-85866-23-4

VÁŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V. Základy pedagogiky volného času. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
5.5.2017

.....
[Handwritten signature]

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na specifickou zájmovou činnost, na činnost folklorních souborů. Teoretická část práce se zabývá pojmem volný čas, jeho vývojem, funkcemi a subjekty. Dále popisuje hodnoty, hodnotovou výchovu a zájmové činnosti. Samostatná kapitola přibližuje pojem folklór a folklorní soubor. Práce předkládá současné možnosti volnočasového využití v oblasti folklorních činností ve městě Napajedlích.

Praktická část je zpracována kvalitativním výzkumem formou rozhovorů, jehož cílem je zjištění subjektivních názorů na přínos členství ve folklorních souborech ve městě Napajedlích.

Klíčová slova:

volný čas, volnočasové aktivity, rodina, škola, vrstevnická skupina, hodnoty, zájmová činnost, folklór, folklorní soubor.

ABSTRACT

The Bachelor thesis explores specific leisure activities and folk group activities. The theoretical part deals with the term 'free time', its development, functions and subjects. It further describes values, values education and leisure activities. A separate chapter describes the term folklore and a folk group. The thesis presents current possible free-time activities for folk groups in the town of Napajedla.

The practical part is conducted as qualitative research in the form of interviews whose aim is to find objective opinions about the benefits of folk group membership in the town Napajedla.

Key words:

free time, free-time activities, family, school, peer group, values, leisure activities, folklore, folk group.

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové PhDr. za odborné vedení a poskytnuté cenné rady.

Také bych chtěla poděkovat svým blízkým, že mi po celou dobu mého studia byli velkou oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VOLNÝ ČAS	13
1.1 POJEM VOLNÝ ČAS	13
1.2 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	15
1.3 VÝVOJ VOLNÉHO ČASU.....	15
2 SUBJEKTY OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS JEDNOTLIVCE	17
2.1 RODINA	17
2.2 ŠKOLA	19
2.3 VRSTEVNICKÉ SKUPINY	19
3 MIMOŠKOLNÍ VÝCHOVA	21
3.1 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ.....	22
3.2 ŠKOLSKÁ A MIMOŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ NABÍZEJÍCÍ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI.....	23
3.2.1 Školní družiny a školní kluby.....	23
3.2.2 Střediska pro volný čas dětí a mládeže	23
3.2.3 Domovy mládeže	24
3.2.4 Dětské domovy.....	24
3.2.5 Základní umělecké školy	25
3.2.6 Jazykové školy.....	25
3.3 NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI MLÁDEŽ	25
3.4 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PRO VOLNÝ ČAS	25
4 ŽIVOTNÍ STYL – ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	26
5 HODNOTY A HODNOTOVÁ VÝCHOVA	27
6 ZÁJMOVÁ ČINNOST	30
6.1 SMYSLUPLNÉ ZPŮSOBY TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU JAKO KOMPENZACE RIZIK	31
7 FOLKLÓR	34
7.1 HUDBA	35
7.2 TANEC	36
7.3 ZPĚV	36
8 ČINNOST FOLKLÓRNÍCH SOUBORŮ V NAPAJEDLÍCH	38
8.1 RADOVAN	38
8.2 RADOVÁNEK.....	39
8.3 POZDNÍ SBĚR.....	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	41

VÝZKUM	42
8.4 VÝZKUMNÁ OBLAST.....	42
8.5 CÍL VÝZKUMU.....	42
8.6 PŘÍPRAVNÁ FÁZE KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU.....	42
8.6.1 Výzkumný vzorek.....	43
8.6.2 Metodika výzkumu.....	43
8.7 POSTUP VÝZKUMU.....	43
8.8 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMNÝCH DAT.....	44
8.9 SEZNÁMENÍ S RESPONDENTY.....	44
8.10 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ.....	47
8.10.1 Jak to začalo.....	47
8.10.2 Kouzlo folklóru.....	49
8.10.3 Co mi členství dává a co mi bere.....	53
8.10.4 Pohled ostatních.....	57
8.10.5 Kudy dál.....	58
9 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	61
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	67
SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD

Správné a kvalitní využití volného času se v posledních letech stává problémem, kterému se věnuje mnoho odborníků a výzkumníků.

Volný čas se otevírá pro stále širší věkové kategorie. Dnes není nic zvláštního, že rodiče své kojence přihlašují do pravidelných volnočasových aktivit, tak jak i starší senioři se pravidelně a rádi účastní řady nejrůznějších vzdělávacích a sportovních kurzů.

Ale na druhou stranu je mnoho dětí a mladistvých, kteří nechtějí nebo si neumějí najít vhodné využití volného času. Často to může vést k negativním sociálním projevům až sociálně patologickým jevům.

Toto všechno si uvědomují organizace působící v oblasti volnočasových aktivit. Neustále nabídku svých kroužků rozšiřují a dělají je atraktivnější pro dnešní děti a mládež. Bohužel, tato jejich snaha není často dostatečně doceněna.

„Volný čas se stává novým trhem práce a poskytovatelem pracovních příležitostí pro pedagogy. Pedagogika volného času vyžaduje nový typ pracovníka, zejména pro zařízení volného času – hřiště aktivit, centra mladých, střediska různých společenství, prázdninové hotely, místa rekreace atd.“ (Vážanský, 1995, s. 79).

Také města si tento problém uvědomují a snaží se nevyužívané budovy či prostranství upravovat, aby je mohli jejich obyvatelé smysluplně využívat.

Vhodně zvolená volnočasová aktivita dítě či mládež rozvíjí, učí je novým dovednostem, utváří jejich hodnotovou orientaci. Tento samý zájem v dospělosti může být příjemným únikem a odpočinkem po práci a ve stáří potěšením a možností předávat jej další mladé generaci. V jedné aktivitě ve volném čase se dá skloubit hudba, zpěv a tanec.

Smysluplné trávení volného času je velmi důležité nejen pro daného člověka, ale také pro celou společnost. Považuji proto výchovu mimo vyučování za zásadní.

„Trávení volného času má rovněž vliv na pocit štěstí. Pokud má jedinec možnost trávit volný čas podle své představy, není-li i ve volném čase příliš limitován a omezován, má výrazně lepší pocit, že se uvolnil a odpočinul si“ (Pelikán, 2004, s. 43).

Bakalářská práce je zaměřena na vliv a výchovné působení folklórního souboru na osobnost jedince a jeho hodnoty. Dále chci zjistit, zda jsou děti ovlivněny při výběru volnočasové aktivity aktivitami svých rodičů.

Cílem teoretické části je na základě vyhledané a prostudované odborné literatury objasnit pojmy volný čas, výchova ve volném čase, funkce mimoškolní výchovy, instituce zabývající se volnočasovými aktivitami dětí a mládeže. Dále se zabývá životním stylem, hodnotami, hodnotovou výchovou, zájmovou činností, folklórem a folklórním souborem. V závěru teoretické části je přiblížen vznik a činnost folklórních souborů v městě Napajedlích.

Praktická část zjišťuje pomocí strukturovaných rozhovorů, které byly provedeny ve třech folklórních souborech v Napajedlích, vztah respondentů k folklóru, jejich očekávání, kdo nebo co je přivedlo do souboru a nakolik folklór ovlivňuje jejich život.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Volný čas je významným činitelem lidského života. Potřebují jej děti i dospělí. Záleží na každém z nás, jak jej využije. Nelze nikomu přikazovat, jak má trávit svůj volný čas, protože trávení volna je založeno na dobrovolnosti a hlavně každý má úplně jinou představu. Někdo jenom lenoší a jiný musí být fyzicky aktivní, protože si tím kompenzuje např. duševně namáhavé zaměstnání. Volný čas patří mezi pět nejdůležitějších oblastí života a ty jsou: rodina, zdraví, práce a zaměstnání, přátelé.

„Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti seburčující a sebevytvářející: odpočinek a zábavu, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace a účast na veřejném životě“ (Hofbauer, 2008, str. 10).

1.1 Pojem volný čas

Podle E. Malé: „Termínem volný čas označujeme čas, který nám zůstane po skončení práce na pracovišti, v domácnosti. Tento čas může člověk využívat podle vlastní vůle a záliby, a to k fyzickému nebo duševnímu odpočinku, rozšiřování svého vzdělanostního obzoru, na uplatnění ve veřejném, v politickém, v kulturním a společenském životě i k jiné činnosti, která přináší potěšení a zábavu“ (Malá In Kavanová, Chudý, 2005, s. 8).

Například Filipcová (1966) uvádí, že důležitým znakem volného času je, že obsahuje činnosti, které „mohu, ale nemusím“ vykonávat. Definuje volný čas negativně tím, že vyloučí mimopracovní činnosti, které sem nepatří. Tyto činnosti dělí: na úkony spojené s prací, které se nezapočítávají do pracovní doby; zajištění chodu domácnosti; jídlo; spánek a osobní hygienu.

Dle Hofbauera (2004) můžeme volný čas charakterizovat jako činnosti, kterých se člověk účastní na základě svobodného rozhodnutí, vstupuje do nich s očekáváním a které mu poskytují uspokojení a příjemné zážitky.

Vážanský (1995) vymezuje dva pohledy na volný čas a to negativní a pozitivní.

- Negativní pojem – volný čas v tomto smyslu znamená zbývající dobu celkového denního průběhu, která zůstala po povinnostech domácnosti a po uspokojení základních fyziologických potřeb.
- Pozitivní pojem – volný čas je charakterizován jako disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat svobodu. Je také dobou, v níž se jedinec může nezávisle na jakýchkoli povinnostech svobodně realizovat a dělat to, k čemu jej nikdo nenutí a k čemu též není podvědomě nucen.

V pedagogickém slovníku je volný čas definován jako čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby včetně spánku (Průcha, Walterová, Mareš, 2009).

„...Volný čas je pozitivní hodnotou jen tehdy, když je dobře a konstruktivně využíván. Jestliže však není volný čas užitečně naplněn, stává se nepříjemnou zátěží, která vyvolává nebo zhoršuje maladaptivní projevy. Značné nebezpečí představuje volný čas, který je využíván k zdravotně a psychologicky škodlivým aktivitám, např. kouření, alkoholismus, hazardní hry atd.“ (Spousta, 1994, s. 36).

Podle Pávkové je volný čas doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je rádi, dobrovolně a s chutí. Zahrnujeme pod tento pojem odpočinek, zábavu, rekreaci, zájmové činnosti a další (Pávková et al., 2002).

Z hlediska dětí a mládeže nepatří do volného času vyučování a činnosti s ním spojené, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny a domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času také nejsou činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka - jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče (Hofbauer, 2002).

„Sféra volného času představuje nesmírnou hodnotu, neomezenou příležitost člověka vrátit se k sobě samému, ke svému autentickému plnému životu. Jedinec si totiž uvědomuje, že vakuu reálného smyslu života může čelit aktivním, tvořivým a kritickým pojetím volného času. Z pochopení celistvosti člověka vyplývá vnímání práce a volného času jako rovnocenných životních hodnot z hlediska individua a společnosti“ (Vážanský, Smékal, 1995, s. 45).

1.2 Funkce volného času

Autor P. Sak (In Vážanský, Smékal 1995) upozorňuje na skutečnost, že volný čas významně ovlivňuje rozvoj talentu a aktivní životní styl. Dále zdůrazňuje význam činností ve volném čase pro tvorbu pozitivního životního stylu člověka.

Hofbauer (2004) považuje za hlavní funkce volného času:

- Odpočinek – obnovení pracovních sil
- Zábava - načerpání duševních sil
- Rozvoj osobnosti - spoluúčast na vytváření kultury.

Například R. J. Havighurst se domnívá: „že se volný čas musí starat o účast na sociálním životě, poskytovat možnosti k zajímavému prožití a tvůrčímu vyjádření osobnosti, dbát na pravidelné a rutinní utváření životních činností jedince a současně být zdrojem úcty k sobě samému i respektování ostatních“ (Havighurst In Vážanský, Smékal 1995, s. 26).

Ve své knize Hofbauer představuje německého pedagoga volného času Horsta W. Opaschowského (In Hofbauer, 2004), který rozlišuje osm základních funkcí volného času:

- Rekreace – potřeba zotavení a osvěžení
- Kompenzace – potřeba odstranění zklamání a odreagování
- Výchova a další vzdělávání – potřeba neustálého poznávání a učení
- Kontemplace – potřeba klidu, pohody a uvolnění
- Komunikace – potřeba sdělování a kontaktu
- Participace – potřeba spoluúčasti na vývoji společnosti
- Integrace – potřeba začlenit se do společnosti
- Enkulturační – potřeba účasti na společenském životě a kreativním rozvoji.

1.3 Vývoj volného času

Volný čas člověka se v dějinách výrazně změnil a prodloužil. Na počátku lidské existence člověk neměl žádný volný čas, protože jej musel vynaložit na zabezpečení si obživy. Ještě

ve středověku a raném novověku byl pracovní den velmi dlouhý – přibližně 16 hodin denně – a to se týkalo i dětí. Postupně ubývalo fyzické námahy, práci začínají zastávat stroje. Tím dochází ke zkracování pracovní doby, děti už přestávají být pracovní silou a vzniklý volný čas lidé mohou věnovat svým zálibám.

„Počátky výchovy ve volném čase v novodobé společnosti jsou spjaty s proměnami práce a životního způsobu obyvatel měst a vesnic po skončení třicetileté války (roku 1648). Tehdy začal dlouhodobý proces uvolňování života člověka od domova jako současného bydliště, pracoviště i místa trávení volného času“ (Pávková et al., 2002, s. 21).

Od 17. století dochází k postupnému zkracování pracovní doby, a tím se vytváří více prostoru pro hudební, divadelní, vzdělávací činnosti, vznik knihoven, tělovýchovných spolků a pořádání slavností a výletů.

Jak uvádí Přadka (1999) bylo devatenácté století nejbohatším na velké osobnosti pro pedagogiku volného času. Významnými byli Jan Jindřich Pestalozzi, Giovanni Bosco, kteří se věnovali pomoci nejchudším a opuštěným dětem. Kladli velký důraz na rodinu jako nejpřirozenější prostředí výchovy. Dále Ernst Thompson Seton, který přišel s americkým modelem výchovy ve volném čase založeném na lásce k přírodě a dobrovolnosti. Skauting se rozšiřuje spolu se salesiány po celém světě. V Čechách je v té době zatím nejrozšířenější a nejvýznamnější organizací Sokol.

V poválečném vývoji dochází k rozšiřování již existujících sdružení, vzniku nových zájmových aktivit, hřišť, středisek volného času dětí a mládeže, táborů a turistických zařízení. Sedmdesátá a osmdesátá léta si vyžádala zvýšení pozornosti k sociálním problémům mladé generace v souvislosti s rostoucí agresivitou mládeže, s drogovou závislostí, nezaměstnaností a touhou mladých po osamostatnění. Na konci 20. století dochází k zásadní proměně v pojetí a praxi výchovy dětí a mládeže ve volném čase. Zařízení se začala přizpůsobovat nové situaci - více se otevírat novým cílovým skupinám, poskytovat dětem příležitosti k sebezdokonalování a rozvoji duševních a tělesných vlastností. Nárůst vážných problémů uvnitř mladé generace opět zvýšil význam zařízení volného času, jejichž hlavní funkcí se stává prevence sociálně patologických jevů (Pávková et al., 2002).

2 SUBJEKTY OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS JEDNOTLIVCE

Volný čas dětí a mládeže ovlivňují různé subjekty, z nichž největší význam má rodina, dále následují škola a vrstevnické skupiny. Všechny oblasti výchovy se navzájem prolínají, doplňují a ovlivňují. Ve své knize Vágnerová (2005) uvádí, že pro osobní rozvoj dítěte jsou důležité tři skupiny: rodina, škola a vrstevnická skupina.

2.1 Rodina

„Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejí na formování jejich osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu; začíná s výchovou a vzděláváním; rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace“ (Hofbauer, 2004, s. 56).

To, jakým způsobem je využíván volný čas v rodině, je podmíněno způsobem jejího života, výchovným působením rodičů na děti, časovými a hmotnými předpoklady pro volnočasovou činnost. Rodiče by neměli působit direktivně a neponechat dětem příliš volnosti. Měly by být spíše inspirátory a spoluorganizátory volnočasových aktivit dětí i celé rodiny. Bohaté zážitky a připravenost dítěte na volnočasový život v dospělosti pochází z rodiny. Rodina zůstává i nadále prvním prostředím, které vytváří příznivé podmínky pro volný čas dítěte i mladého člověka. Rodina jako realizátor volnočasových aktivit by měla naučit své dítě přistupovat k volnému času tvůrčím způsobem, aby bylo schopno je uplatňovat i v budoucnu, kdy založí vlastní rodinu (Hofbauer, 2004).

Kučerová (1996) považuje vliv rodiny jakožto základní sociální instituce, za velmi důležitý v emocionálním a charakterovém rozvoji osobnosti. Také vyzdvihuje důležitost laskavého a milujícího prostředí domova a společnou činnost rodičů a dětí. Rodinu lze považovat za kulturní vzor pro sociální vztahy i pro vytváření hodnotové orientace.

Jak zdůrazňuje Schauerová (1997) pojem domov nemusí znamenat jenom dům či byt, kde pospolu žije rodina. Slovem domov můžeme také označit obec, kraj nebo vlast, tedy místo, kde jsme se narodili a ke kterému máme citový vztah.

Rodinu lze považovat za přirozené prostředí, do něhož se dítě narodí, aniž by mělo možnost vybrat si jiné. Dítě z něj současně přejímá vše, co je představováno rodiči (Přadka In Celá, 2006).

„Domov je místem, kde se dítě vychovává a přizpůsobuje společenským poměrům a požadavkům (tak jak je rodina interpretuje), kde se realizuje ve své neopakovatelné osobní individualitě“ (Čáp, 1996, s. 188).

Jak uvádí Hofbauer (2004) rodina je pro dítě prvním prostředím, kde se dítě seznamuje s možnostmi trávení volného času. Rodina může děti učit k volnému času přistupovat tvůrčím způsobem. Dané působení se uskutečňuje těmito způsoby:

- Nápodobou a reprodukcí - děti se učí v určitých situacích, jako jsou např. oslavy, setkání s příbuznými, výlety, rodinné dovolené, způsobu trávení volného času, napodobováním rodičů; nežádoucí je nápodoba životního stylu rodičů, kteří nemají žádné zájmy či se chovají protispolečensky.
- Uskutečňováním individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině – aktivita dítěte navazuje na zájem rodičů nebo přechází do jiné oblasti, v obou případech rodiče vidí ve svých dětech pokračovatele.
- Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí – rodiče vybízejí a podporují děti v jejich zájmech.

A jak by definovaly rodinu děti? Výzkumný projekt Ministerstva kultury s názvem Dítě-folklor-vlast, který probíhal v letech 1995-1997 se pokusil zjistit mimo jiné, jak děti ve věku 10-13 let chápou domov (rodinu) a jak jej prožívají. „Rodina je to, s čím především domov spojují, co se jim vybavuje nejdříve. Zdůrazňují i chápou rodinu jako hodnotu, uvědomují si význam rodiny pro svůj život... Od rodičů očekávají psychickou podporu a starostlivost a umí je ocenit“ (Schauerová, 1997, s. 19). Rodinu představuje otec, matka, děti a často také domácí zvířata. Děti od domova očekávají lásku, bezpečí, jistotu, příjemnou rodinnou atmosféru, soukromí a odpočinek. Přejí si, aby byla v rodině radost, pohoda a soudržnost. Obávají se rodinné nepohody, hádek, rozchodu rodičů, samoty a opuštěnosti.

„Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu. To je ten nejlepší vklad, který mu můžeme dát. A je v naší moci!“ (Matějček, 1994, s. 17).

2.2 Škola

Po rodině škola zajišťuje značnou část výchovy. Škola je považována za místo, kde děti získávají vzdělání. Hlavním úkolem školy, je rozvíjet u žáků takové schopnosti, které většinová společnost považuje za důležité. Ale je také místem, které se podílí na trávení volného času dětí a mládeže přímo a prostřednictvím svých zařízení. Účast na volnočasových aktivitách pořádaných školou vytváří prostor pro rozvoj individuálních předpokladů účastníků a jejich zájmového vzdělávání. Čas věnovaný vzdělání a čas týkající se volného času nejsou přímo odděleny, ale jsou si v některých směrech v mnohém blízké. Jedná se např. o počítačové či jazykové kurzy, které škola pořádá ve volném čase. Tyto aktivity napomáhají dětem a mládeži rozšiřovat jejich dovednosti, znalosti a kompetence. Volnočasové aktivity se podílejí na tvorbě pozitivního vztahu dětí a mládeže k dalším způsobům vzdělávání prostřednictvím volnočasových aktivit (Hofbauer, 2004).

Poslání školy viděl J. A. Komenský v tom, „aby byla dílnou lidskosti, místem, kde se povaha dítěte – od přírody dobrá, ale nerozvinutá – rozvíjí v ušlechtilého člověka“ (Komenský In Čáp, 1996, s. 209).

Jak uvádí Hofbauer (2004) ve své knize, je důležité dětem nabízet dostatek přitažlivých nabídek, učit je, jak tyto možnosti využívat k pozitivní realizaci jejich volného času. Velmi podstatnou roli zde hrají dospělí, kteří směřují děti a mládež k tomu, aby se na činnostech aktivně podílely a uměly spoléhat samy na sebe.

„Činnost školy, na rozdíl od nahodilého ovlivňování a poučování různými lidmi při různých příležitostech, je institucionalizovaná a profesionalizovaná, vyžaduje přiměřenou kvalifikaci“ (Kučerová, 1996, s. 189).

2.3 Vrstevnické skupiny

Pro každého z nás je rodina primární skupinou, ale není jediná. Mezi další významnou skupinu patří vrstevnická skupina. V ní se setkávají vrstevníci se stejnými problémy, sdílí společné názory, hodnoty a normy. Vrstevnické vztahy mohou uspokojit některé psychické potřeby: potřeba stimulace (kontakt s vrstevníky a společné prožitky), potřeba smysluplného učení (získávání nových zkušeností), potřeba bezpečí a jistoty a potřeba být akceptován (Vágnerová, 2005).

Hlavním prostředkem hledání vlastního já u dospívajícího jedince podle Matouška „ má být vrstevnická skupina, jež se na prahu dospělosti stane nejvýznamnější referenční skupinou, zastiňující svým vlivem všechny ostatní skupiny, včetně původní rodiny“ (Matoušek, 2003, s. 81).

Vrstevníci hrají důležitou roli v tom, že napomáhají mladistvému osamostatnit se a vymanit ze závislosti na rodině. Mladiství se učí spolupracovat, vcítit se do druhého, navazovat komunikaci a vztah. V tom je důležitá příprava pro budoucí navazování a udržování jak partnerských, tak pracovních vztahů (Čáp, Mareš, 2007).

Formou dobrovolného sdružování zůstává i nadále pro děti a mladé lidi neformální vrstevnické skupiny. Tyto skupiny vznikají zpravidla zcela spontánně. Zde se setkávají lidé blízkého věku a podobných zájmů. Skupina jim poskytuje zázemí, pomáhá překonat sociální izolaci či vynahrazuje citovou deprivaci. Členství podporuje rozvoj jejich osobnosti, sociálních vztahů a přijímání žádoucích hodnot (Hofbauer, 2004).

Například Karnsová (In Pávková et al., 2002) uvádí, že vrstevnické skupiny se stávají zejména v období adolescence díky své dynamice unikátním a nezastupitelným výchovným činitelem. Některé skupiny mohou představovat riziko, jehož důsledkem se stává delikventní chování (gangy, drogová subkultura aj.). Dle odborníků ale převažuje pozitivní dopad členství ve vrstevnické skupině na zdravý vývoj jedince.

Podle Čápa (1993) je skupina vrstevníků považována za důležitého a nezbytného činitele ve výchově. Členství ve skupině vrstevníků připravuje jedince na život ve společnosti a formuje jeho osobnost. Učí se komunikovat s lidmi různých povah, prosazovat svůj názor, řešit konflikty, vyrovnávat se s nezdarem a plnit rozmanité sociální role.

3 MIMOŠKOLNÍ VÝCHOVA

Na výchově dětí v době mimo vyučování se mimo rodinu podílejí také škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování, různé další subjekty a jiné společenské vlivy. Mimoškolní výchova je vymezena čtyřmi znaky (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008):

- probíhá mimo povinné vyučování
- probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny
- je institucionálně zajištěná
- uskutečňuje se převážně ve volném čase.

„Volnočasová výchova představující celoživotní edukativní proces, zahrnuje rozvoj volnočasového chování, hodnot, vědomostí a schopností; současně se považuje za důležitou součást socializačního procesu, v němž závažnou roli zastávají mnohá zařízení a instituce. Důraz se přitom klade na školu, obec vzdělávací a osvětové instituce, ale i masmédiá“ (Vážanský, 1995, s. 122).

Výchova mimo vyučování je významná oblast výchovného působení. Učí jedince rozumně využívat volný čas, formuje jeho osobnost, utváří hodnotovou orientaci, rozvíjí specifické schopnosti a upevňuje vhodné morální vlastnosti. Hodnotné a trvalé celoživotní zájmy mohou kladně ovlivňovat v budoucnu partnerské vztahy a výchovu dětí v rodině. Také rozvíjí potřeby celoživotního vzdělávání. Velký význam ve způsobu využívání volného času hraje duševní hygiena.

„Pro pedagoga, který pracuje s dětmi a mládeží v době mimo vyučování, je nejdůležitější, aby dokázal vytvořit bezpečné a tvořivé ovzduší a pohodu, dbal o uspokojování individuálních potřeb, rozvoj zájmů a specifických schopností jednotlivců. K tomu je nezbytné, aby měl pochopení a zájem o děti jako individuality, dokázal je vhodně motivovat, podporoval jejich nápaditost, tvořivost, zájem o činnost i vzdělávání. Významným předpokladem úspěchů vychovatele kromě odbornosti je i osvojení komunikativních dovedností. Úspěšný může být jen ten vychovatel, který má děti rád, dokáže s nimi vytvořit kladné vztahy a získat si jejich důvěru“ (Pávková et al., 2002, s. 38).

3.1 Funkce výchovy mimo vyučování

Výchova mimo vyučování plní funkce výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální. Jednotlivá zařízení a organizace pro výchovu ve volném čase plní uvedené funkce v různé míře a také poskytují různý charakter služeb.

Jednotlivé funkce výchovy mimo vyučování (Pávková et al., 2002):

- Výchovně-vzdělávací funkce - na tuto funkci je kladen velký důraz. Zahrnuje rozvoj schopností dětí a mládeže, usměrňování a uspokojování zájmů a potřeb. Nabídkou pestrých aktivit jsou motivovány děti ke společensky žádoucímu využívání volného času a jsou rozvíjeny jejich poznávací procesy.
- Zdravotní funkce - napomáhá utvářet zdravý životní styl tím, že usměrňuje režim dne tak, aby docházelo ke střídání činností různého charakteru, např. tělesné a duševní činnosti. Instituce výchovy mimo vyučování jako iniciátor a poskytovatel příležitostí k vydatnému pohybu na čerstvém vzduchu plní zdravotní funkci velmi významně.
- Sociální funkce - její smysl tkví v tom, že je zabezpečena péče o děti v době, kdy jsou jejich rodiče v zaměstnání. Součástí sociální funkce je nácvik komunikativních dovedností a seznámení s pravidly společenského chování.
- Preventivní funkce - stala se velmi významnou funkcí. Jedná se o prevenci před sociálně patologickými jevy, mezi které patří záškoláctví, šikana, rasismus, drogová závislost, kouření, gamblerství a další.

Hájek (2008) zdůrazňuje zejména primární prevenci před sociálně patologickými jevy. Klade důraz na to, aby v rámci prevence u výchovných programů byly děti vedeny k osvojení si pozitivních návyků a hodnotové orientace, která napomáhá vytvoření obranného mechanismu např. mít zdravé sebevědomí, schopnost odolat tlaku vrstevníků chovat se nežádoucím způsobem.

Hlavními funkcemi zařízení volného času mohou být zábava, oddech, utváření postojů, osvojování nových poznatků, dovedností a návyků. Vysoce nadaným dětem nabízejí činnosti zaměřené na jejich podporu a rozvoj.

Aktivity těchto zařízení členíme na příležitostné, pravidelné (kurzy, kroužky), prázdninové (tábory). Také vytvářejí podmínky pro neorganizované využití volného času dle zájmu

jedinců či skupin. Jsou to tzv. spontánní činnosti, které jsou pedagogicky ovlivňovány jen nepřímo a jsou limitovány provozní dobou těchto zařízení. Podmínky pro realizaci cílů mimoškolní výchovy vytvářejí různé společenské organizace (Hofbauer, 2004).

3.2 Školská a mimoškolní zařízení nabízející zájmové činnosti

Výchova ve volném čase obvykle probíhá v rámci různých institucí. V rámci školy působí zařízení, která plní funkci mimoškolního vzdělávání. Mezi nejznámější patří:

3.2.1 Školní družiny a školní kluby

Tato zařízení jsou určena dětem zaměstnaným rodičů v průběhu školního roku a podle potřeby i o prázdninách. Mohou pracovat jako součást školy nebo i samostatně. Školní družiny pracují s dětmi prvního stupně základní školy a školní kluby s dětmi druhého stupně. Jejich výhodou je prostředí důvěrné žákům. Zajišťují dětem činnosti odpočinkové (četba, stolní hry), rekreační činnosti (pohybové aktivity na čerstvém vzduchu), činnosti zájmové (odvozují se od zájmu žáka), sebeobslužné činnosti (upevňování hygienických a kulturních návyků), činnosti veřejně prospěšné (tvorba i ochrana životního prostředí) a přípravu žáků na vyučování (vypracovávání domácích úkolů). Vzhledem k věku žáků školní kluby poskytují více volnosti a samostatnosti. Obě zařízení navazují na vzdělávací činnost školy, ale nestávají se pokračováním vyučování (Pávková et al. 2002).

3.2.2 Střediska pro volný čas dětí a mládeže

Střediska pro volný čas dětí a mládeže tvoří domy dětí a mládeže (DDM) a stanice zájmových činností. Střediska jsou zařazena do sítě škol a školských zařízení. Stanice zájmových činností jsou specializované jen na konkrétní zájmové oblasti. Domy dětí a mládeže plní širokou zájmovou působností funkci rekreační a výchovně vzdělávací. Fungují celoročně i o sobotách a nedělích. Mezi jejich činnosti patří:

- pravidelná zájmová činnost (kroužek, klub, soubor, oddíl či kurz)
- zájmová činnost příležitostná (příležitostné či cyklické akce výchovně-vzdělávacího nebo rekreačního charakteru, např. příměstské tábory)

- spontánní aktivity (činnosti nejsou pedagogicky ovlivňovány, není pevně stanovený začátek ani konec, jsou využívány neorganizovaně na základě vlastního zájmu, jsou vymezeny provozní dobou zařízení, např. čítárny, herny)
- garance a organizace soutěží a přehlídek vyhlašovaných nebo doporučených MŠMT ČR (propagace, zajištění vlastního průběhu a vyhodnocení)
- práce s talentovanou mládeží (tvorba speciálních zájmových útvarů pro talentované žáky a individuální práce s nimi)
- prázdninová táborová činnost (organizovaná činnost s dětmi, mládeží, s rodiči a dětmi v době prázdnin)
- odborná pomoc (poskytovaná subjektům pečujícím o volný čas dětí a mládeže ve formě přednášek, seminářů atd.).

3.2.3 Domovy mládeže

Jedná se o školská zařízení, která poskytují žákům středních a vyšších odborných škol výchovné působení, ubytování (pokud o něj požádají) a stravování. Domovy mládeže (dále DM) jsou v provozu během školního roku. Provoz DM se řídí vnitřním řádem (součástí je denní rozvrh), který vymezuje práva a povinnosti ubytovaných žáků. K pohodovému přechodu žáků z rodiny do nového sociálního prostředí napomáhá výchovně-vzdělávací činnost domova mládeže a nabídka zájmových činností. Vychovatel plní funkci pedagoga, ale také zastupuje rodiče. Je velmi důležité navázání přátelského, neformálního vztahu mezi vychovatelem a žákem. DM napomáhají vytvoření studijních návyků a přispívají k vhodnému využívání volného času.

3.2.4 Dětské domovy

Dětské domovy jsou zařízení, která poskytují celodenní ústavní výchovu dětem od 3 do 18 let. Jsou zde umístěny děti z rodin, ve kterých z nějakého důvodu selhala rodinná výchova. Výchovnými pracovníky je jim poskytováno velké množství rozmanitých druhů zájmových činností přímo v domově nebo v zájmových či sportovních organizacích.

3.2.5 Základní umělecké školy

Nabízejí dětem a mládeži hudební, hudebně-pohybové, výtvarné a literárně-dramatické obory. Výuku základních uměleckých škol žáci navštěvují po vyučování a jejich účast je dobrovolná.

3.2.6 Jazykové školy

V jazykových školách probíhá vzdělávání v oblasti cizích jazyků.

3.3 Nízkoprahová zařízení pro děti mládež

Tato zařízení jsou především zaměřena na pomoc neorganizovaným klientům (dětem a mládeži), kteří se nacházejí v obtížné životní situaci (problémové vrstevnické vztahy, nefunkční rodina, zdravotní handicap), jsou ohroženi sociálně patologickými jevy (šikana, záškoláctví, drogy) nebo mají vyhraněný životní způsob, který je pro většinovou společnost neakceptovatelný (gangy). Hlavními znaky jejich služeb jsou nízkoprahovost (do zařízení může přijít a využívat jejich služeb kdokoliv, kdo spadá do cílové skupiny), bezplatnost a anonymita.

Hlavním posláním nízkoprahových zařízení je rozvíjet činnost směřující k zlepšování situace v oblasti sociálně patologických jevů, zlepšovat kvalitu života klientů a napomáhat jim řešit nepříznivé sociální situace (Hájek, 2008).

3.4 Nestátní neziskové organizace pro volný čas

Nestátní neziskové organizace (NNO) jsou dalšími, které se podílejí na tvorbě žádoucích nabídek volnočasových aktivit dětí a mládeže. Navazují a obohacují výchovně-vzdělávací činnost rodiny, školy a školských zařízení a napomáhají v prevenci sociálně patologických jevů. Jejich činnost je podporována ze strany obcí, regionálních institucí a ministerstev, které vypisují dotované programy. Práci s dětmi a mládeží se věnuje celá řada občanských sdružení, tělovýchovných spolků, ale také církev a církevní spolky (Hájek, 2008).

4 ŽIVOTNÍ STYL – ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých znaků životního stylu. Pojem životní styl je velmi složitý a komplikovaný, zahrnuje hodnotovou orientaci člověka. Projevuje se v jeho chování, ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Všechny tyto skutečnosti lze posuzovat i z hlediska volného času a hospodaření s ním. Záměrné utváření životního stylu bezprostředně souvisí s výchovou ve volném čase. Zdravý životní styl v sobě zahrnuje pohyb nebo sport, který má velký význam pro sebehodnocení a celkový životní pocit dětí, mládeže i dospělých.

Dle Pávkové „důležitým ukazatelem životního stylu jsou i sociální interakce, vztahy s lidmi kolem nás, jednotlivci i sociálními skupinami. Z hlediska volného času je významné, s kým, v jaké společnosti ho převážně prožíváme. Někteří lidé dávají přednost samotě, jiní tráví volný čas nejraději v malé přátelské skupině, další potřebují rušnější společenský život“ (Pávková et al., 2002, s. 29).

Krátce to lze říct asi takto: Smysluplné využívání volného času je důležitým ukazatelem životního stylu jednotlivce i společnosti.

Životní způsob je soubor činností, kterými člověk rozmanitým způsobem uspokojuje a rozvíjí své potřeby, soubor vztahů, které v průběhu uspokojování potřeb vznikají, a komplex hodnot, idejí a norem, které jsou s těmito hodnotami spojeny (Vážanský, 1995).

„Životní styl je souhrn životní forem, které jedinec aktivně prosazuje“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 69).

5 HODNOTY A HODNOTOVÁ VÝCHOVA

Již Aristoteles označil člověka za společenskou bytost. Člověk potřebuje komunikovat, mít někoho pro sebe a být s někým ve skupině, pomocí které se začleňuje do společnosti. Každá skupina ať malá nebo velká, formální nebo neformální ovlivňuje a napomáhá jedinci poznávat sebe sama, prosadit sebe i své názory a neustále přizpůsobovat své vlastní pocity i schopnosti změnám ve skupině. To znamená přijímat nové role. Také jedinec ovlivňuje skupinu pomocí svých hodnot a norem.

Za velmi výstižnou považují definici výchovy ke kulturním hodnotám Kučerové: „Výchova ke kulturním hodnotám je proces kultivace svobodné a odpovědné osobnosti. Tento proces by mohl být činitelem, který by přispěl k obnově sejetí člověka s přírodou, jedince se společností, minulosti s přítomností, který by mohl scelovat a harmonizovat dnešní složitý a nepřehledný svět. K jejím dominantám patří ideál pravdy, dobra a krásy, které se promítají do nejdůležitějších existenciálních a tvořivých vztahů člověka: k přírodě, k práci, k věcem, k druhým lidem, k sobě samému“ (Kučerová, 1996, s. 208).

Rodina je základním výchovným prostředím a tradicemi. První místo, kde se setkáváme, přijímáme a osvojujeme si sociální zvyky, názory o hodnotách a správnosti jednání, je rodina. Nejenom, že vytváří optimální podmínky pro emocionální, morální a společenský rozvoj dítěte, ale také formuje hodnotovou orientaci dítěte. Výzkumy dokazují, že hodnotová orientace dětí a mládeže je podmíněna především hodnotovým zaměřením rodičů (Musil, 1999).

Škola je hned vedle rodiny nejvýznamnějším socializačním a výchovným prostředím. Ve škole si dítě osvojuje novou sociální roli – roli žáka, která přináší do jeho života mnoho změn. Seznamuje se s novými skupinovými normami a hodnotami, které se mohou lišit od těch získaných v rodině. Vytváří si vlastní postoj k společenským jevům a situacím, pomocí kterých si utváří vlastní hodnotový systém (Řezáč, 1998).

Horák (1997) zdůrazňuje, že hodnotová orientace podstatným způsobem určuje jednání a chování dětí a mládeže. Měla by se proto stát důležitým prvkem vyučování a celé výchovně vzdělávací práce školy.

Definice B. Geista zní: „Hodnotu lze chápat jako specifický vztah objektu k subjektu, daný významem a smyslem, který má objekt pro uspokojení potřeb, postojů, zájmů atp. subjektu v jeho individuálním a sociálním kontext“ (Geist, 1992, s. 104).

Socializace je nedílnou součástí výchovného a vzdělávacího procesu a jejím prostřednictvím děti získávají a utvářejí hodnotovou orientaci. „Hodnotovou orientaci chápeme jako vzájemně se ovlivňující proces orientace hodnotami a orientace na hodnoty. To znamená, že hodnotovou orientaci si vytváří každý člověk částečně sám, částečně na základě již existujících hodnot sociálních skupin a jednotlivců, se kterými přichází do styku a na jejichž činnosti se podílí“ (Horák, 1997, s. 20).

Na socializaci má vliv nejrůznější řada faktorů, například sociální prostředí, výchova, vzdělávání, sociální skupiny, média, kultura dané společnosti.

Podle Pávkové a kol. (2002) má každý člověk individuální systém hodnot. Někteří lidé volnému času nepřikládají žádnou hodnotu, nedokážou odpočívat bez výčitek svědomí a za své životní poslání považují práci a plnění povinností.

Důležitost hodnot pro člověka shrnula L. Gulová (In Celá, 2006):

- jsou důležitým spojením mezi generacemi
- vytvářejí společenské závazky mezi lidmi
- usnadňují orientaci v komplikovaných životních situacích
- vytvářejí jistoty ve vzájemném kontaktu mezi lidmi
- působí na individuální a kolektivní identitu (kdo jsem, kam patřím)
- jsou zárukou ochrany bezmocných, potřebných, slabých a handicapovaných.

Hartl a Hartlová v Psychologickém slovníku uvádějí definici hodnoty takto: „Hodnota je vlastnost, kterou jedinec přisuzuje určitému objektu, situaci, události nebo činnosti ve spojitosti s uspokojováním jeho potřeb a zájmů. Hodnoty se vytvářejí a postupně diferencují v procesu socializace. Je součástí společenského vědomí. Hodnoty lze dělit na pozitivní a negativní, absolutní a relativní, přímé a nepřímé a dále podle obsahu na estetické, etické, logické aj. Odrážejí kulturu společnosti“ (Hartl, Hartlová, 2009, s. 192).

Analytické studie Saka, výzkumu Houšky a výzkumu Národního institutu dětí a mládeže „ukazují na růst významu ekonomické prosperity, kariéry jako prostředku k získání majetku, materiálních hodnot a smyslového života a jeho prožitků, včetně drog. Na druhé straně klesá význam kvality života v konkurenci se smyslovým životem a materiálními hodnotami... Trvale roste význam majetku a náplně volného času podle zájmů a koníčků. Naopak klesá především význam „být užitečný druhým lidem“, ale také význam míru, životního prostředí a veřejně prospěšné činnosti. Současná mladá generace preferuje orientaci na vlastní ego, na sebe sama“ (Mládež a volný čas. [online]).

6 ZÁJMOVÁ ČINNOST

Oblast zájmového vzdělávání spadá svým obsahem do výchovy mimo vyučování. Zájmy mohou přispívat k tomu, aby náš život byl radostný, smysluplný a přínosný pro jedince, skupinu i společnost. Je institucionálně zabezpečena. Opakem je nedostatek zájmů, který bývá spojován s nudou, životní nespokojeností někdy také se společensky nežádoucími formami života (Čáp, Mareš, 2007).

„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci“ (Pávková et al., 2002, s. 92).

Podobnou charakteristiku zájmové činnosti nalezneme v Pedagogickém slovníku: „Pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků (v zařízeních pro výchovu mimo vyučování, jako součást neformálního vzdělávání)“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 377).

To, jaké zájmy vyznáváme v dospělosti, je výsledkem vzorců chování a priorit hodnot, které si vytváříme v průběhu života. Zájmy zbavují náš život nudy, nespokojenosti a tvoří jej zajímavějším a hodnotnějším. Proto je důležité vést děti a mládež k tomu, aby se ve volném čase věnovaly alespoň částečně hodnotným aktivitám (Spousta, 1998).

Zájmy řadíme mezi aktivačně-motivační vlastnosti, které jedince motivují k určité činnosti (aktivitě) a vyvolají pohnutku (motiv) k činnosti zaměřené na uspokojení předmětu zájmu. Mají úzkou souvislost s vlohami a schopnostmi jedince, které tak podmiňují úspěšné vykonávání nějaké činnosti. Mají velký význam pro vznik, rozvoj a zdokonalování zájmů. Zájem vzbuzuje touhu po aktivním styku s předmětem zájmu, po jeho poznání, zvládnutí a vyvolává silné citové prožívání činnosti. V průběhu zájmové činnosti se prohlubují a rozšiřují určité poznatky, dovednosti a schopnosti. Zájmová činnost plní výchovně-vzdělávací funkci a jako součást volného času také plní úkoly zdravotně hygienické (Pávková et al., 2002).

Zájmové činnosti lze podle obsahu dělit na:

- Společenskovední – pěstují vztah k mateřskému jazyku, k vlasti a její historii, tradici, patří sem i výchova, společenská výchova a výchova k rodičovství a partnerství.

- Pracovně-technické - zdokonalují manuální dovednosti, rozvíjí technické myšlení a představivost.
- Přírodovědné – pěstují vztah dětí k přírodnímu prostředí a jeho ochraně, k pěstitelství a chovatelství.
- Estetickovýchovné – jedná se o činnosti zaměřené na rozvíjení hudebního, výtvarného, literárního, dramatického a hudebně pohybového projevu, na kulturu chování a výchovu vkusu.
- Tělovýchovné, sportovní a turistické – rozvíjí fyzickou zdatnost, psychickou odolnost; učí děti, aby se pohyb stal přirozenou součástí jejich života.

Zájmová činnost je založena na dobrovolnosti a míře zájmu o danou oblast. Také vyžaduje, aby pedagogové, pracující v této oblasti, byli odborníky ve svém oboru a aby měli dostatek zájmu a nadšení, které dokážou přenést na děti (Hájek, 2008). Zájmy se u každého jedince liší svým zaměřením, trvalostí, intenzitou a hodnotou (Hartl, Hartlová, 2009).

„Členství v sociální skupině zájmového útvaru neumožňuje jen momentálně uspokojovat jeho zájem v dané zájmové činnosti, ale je také příležitostí k navazování nových sociálních kontaktů a přátelství, snahou zaujímat ve skupině určité společenské postavení, mít úspěch, být oceňován a zejména úspěšně se rozvíjet v oblastech, pro které má dispozice“ (Hájek, 2008, s. 172).

6.1 Smysluplné způsoby trávení volného času jako kompenzace rizik

Obecně lze říci, že volný čas je doba, kterou můžeme využít na základě svého svobodného rozhodnutí a můžeme vykonávat činnosti, které nám přinášejí radost a uspokojení. V průběhu života každého z nás se mění naše možnosti a způsoby, jakými budeme trávit svůj volný čas. Děti předškolního věku mají celý den volný čas, který vyplňují hraním různých her. Školáci již mají jisté povinnosti, ale stále mají dostatek volného času, ve kterém je potřeba jim zabezpečit pestrou a všestrannou nabídku aktivit. V tomto období děti začínají s pravidelnou zájmovou činností. V životě pubescentů hrají volnočasové aktivity velmi významnou roli. Jejich zájmy jsou již hlubší a trvalejší a v některých případech se jejich zájem stane celoživotním koníčkem či budoucí profesí.

Mezi volným časem dětí, mládeže a dospělých existuje mnoho rozdílů, ale ten nejdůležitější je množství. Dospělí mají volného času velmi málo. Je to čas, který nám dospělým vzniká po splnění pracovních povinností a zabezpečení domácnosti. V tomto volném čase si většinou snažíme vykompenzovat psychické vyčerpání ze zaměstnání, věnujeme se svým koníčkům, relaxujeme, sportujeme, jdeme za kulturou či se sebevzděláváme. Mnozí z nás ve svém volném čase pracujeme jako vedoucí-dobrovolníci v některých volnočasových zařízeních a snažíme se dětem či mládeži předávat své vědomosti a dovednosti.

Děti mají velmi mnoho volného času a ne vždy jej tráví smysluplným způsobem. V posledních letech s rozvojem komunikačních médií se děti stávají pasivními uživateli televize a internetu. Internet se stal součástí každé domácnosti, děti s jeho pomocí komunikují s přáteli, získávají nové informace, vypracovávají a odevzdávají domácí úkoly. Už si nepotřebují půjčovat knihy v knihovně. Knihovny pořádáním různých tematických soutěží či besed ve svých prostorách se snaží přiblížit co nejvíce dětem. Také knihovna v našem městě se snaží nalákat mladé čtenáře. Již pro děti z mateřské školky pořádá setkání, která jsou vždy zaměřena na určitou dětskou pohádku. Školákům nabízí možnost účastnit se tematicky zaměřených soutěží, představuje nové knihy, organizuje besedy, kvízy, cesty do pohádky, zábavné odpoledne a vyhlašuje nejlepší čtenáře. V nových prostorách knihovny je dětské oddělení spojeno s oddělením pro dospělé a děti zde mají vybudován koutek s polštáři a hračkami. Nejenom knihovny, ale i všechny instituce věnující se volnému času musí vynaložit mnohem více práce, nápaditosti, různorodosti a sledovat dětské trendy, aby děti a mládež nalákaly.

Ze života dětí a mládeže se vytrácí pohyb. Děti hrají hry na počítači, sledují televizi, poslouchají hudbu, čtou časopisy, sledují sportovní utkání, povídají si s přáteli, jdou do kina nebo lenoší. Podle analytické studie Saka, výzkumu Houšky a výzkumu Národního institutu dětí a mládeže, „... ačkoli například pobyt v přírodě a turistika mají mimořádně příznivý vliv na psychický a sociální vývoj dětí a mládeže, jeho socializační a preventivní význam z hlediska prevence sociálních deviací, včetně drogové závislosti, nebyl zcela doceněn“ (Mládež a volný čas. [online]).

S tímto tvrzením souhlasím. To, co dříve bylo běžné, např. kluci kopající do míče, děvčata skákající přes švihadlo či gumu nebo hrající vybíjenou, dnes téměř neuvídíte. Situace se ale začíná postupně zlepšovat. Potkávám mnoho dětí i mladistvých, kteří se v menších skupinách pravidelně procházejí a společně venčí své čtyřnohé mazlíčky.

„O volném čase dětí se hovoří jako o rizikovém faktoru. Jeho množství relativně vzrůstá, avšak kvantita neznamená nárůst kvality. Zanedbání pedagogického ovlivňování volného času by mělo nedozírné následky. Narůstající závislost mladé generace na drogách a hracích automatech to dokazuje“ (Pávková et al., 2002, s. 18).

Proto Pávková zdůrazňuje význam aktivity u dítěte či mladého člověka. Pokud se jí věnují pravidelně a se zájmem, snižuje se tím pravděpodobnost, že nebudou pociťovat nudu a prázdnotu. Tyto pocity vedou k experimentování s drogami, šikaně, krádežím, agresivitě a dalším sociálně patologickým jevům.

Děti ještě samy nevědí, čemu by se chtěly ve volném čase věnovat a nedovedou pochopit jeho význam. Nemají dostatek zkušeností, a proto potřebují nenásilně a citlivě nasměrovat. Roste proto význam institucí a pedagogů, kteří pracují s dětmi a mládeží ve volném čase. Je v jejich silách svým působením tyto negativní vlivy omezit tím, že budou (Hájek, 2008):

- vytvářet společensky žádoucí hodnotové orientace
- uspokojovat potřeby dětí a mládeže
- seznamovat a napomáhat orientovat se v nabídce zájmových činností
- posilovat sebevědomí a schopnost odolat negativním vlivům
- vychovávat ke zdravému životnímu stylu, zlepšovat kondici
- vychovávat k zodpovědnosti za svou osobu a své činy.

7 FOLKLÓR

Folklór neboli lidová kultura, jak napsal polský etnograf Bystron „je téma, které obsahuje mnoho záhad a které je především pro velké množství osob tajuplně zabarvené. Od chvíle, kdy začíná nad ním zcela teoretická diskuze, je zřejmé, že jedni mluvčí jsou citově svázáni s lidovou kulturou, že je jim blízká, drahá, že v ní vidí hodnoty estetické i morální, zatímco druzí se k ní chovají s nechutí, často zcela opovržlivě, nejednou se znevažováním, v nejlepším případě s velkou opatrností“ (Bystron In Frolec, 1984, s. 5). I když tato slova byla napsána krátce po válce, jsou i v dnešní době aktuální.

Je třeba odlišovat folklorismus – komercionalizovaná lidová zábava určená masám bez ohledu na tradice a folklór – přetrvávající živé tradice (Stavělová, 1999).

Lidová kultura je systém hmotných a duchovních hodnot. Folklórní soubory mají zásluhu na tom, že se udržuje kontakt současného člověka s dědictvím minulosti a je zajištěna nepřetržitost lidské kultury. Děti se účastní živých tradic, jako jsou velikonoční hrkání a pomlázka, stavění májí, obřadů vítání do života či mikulášské průvody, a tím je zajištěno, že nebudou zapomenuty. Folklór se šíří zejména ústním podáním na rozdíl od jiných druhů umění (Jančář, Pavlicová, 1990).

Folklórní soubor lze považovat za malou sociální skupinu, pro niž je typické „že v malé skupině se všichni znají a jsou v přímém styku“ (Čáp, Mareš, 2007, s. 274). Sociální skupina má vliv na sociální dovednosti a na charakter jedince. Členové takové skupiny by měli respektovat a přejímat její názory, postoje a normy. V případě, že při folklórním souboru existuje dětský soubor, je to pro děti velkou výhodou, protože jak uvádí Čáp ve své knize: „Dítě potřebuje zkušenost z komunikace s osobami všech věkových kategorií – s dětmi, s dospělými i s nejstarší generací“ (Čáp, 1996, s. 93). Dospělí se zde mohou stát pro mladší kolegy jakýmsi vzorem v chování i dovednostech. Schauerová (2000) dále zdůrazňuje výchovnou funkci dětských folklórních souborů a nezáměrný, velmi významný vliv kulturního vzoru. Kulturním vzorem označujeme formy chování, hodnoty a normy, které jsou obecně uznávány a napodobovány. Soubor dětem poskytuje prostor pro vrstevnické společenství, pro přirozený rozvoj dovedností a vědomostí, učí se spolupráci, zažívají úspěch, a to vše ve známém prostředí, které naplňuje dětskou potřebu bezpečí.

„Členové dětských folklórních souborů dobrovolně usilují o zdoání překážek ve snaze naučit se, poznat, umět. Osvojují si nový pohled na svět, významnou škálu hodnot, která

je provází i v dospělosti, ba dokonce mají pak tendenci podobné zážitky předat svým dětem“ (Schauerová, 1999, s. 60).

Ústav lidové kultury ve Strážnici v roce 1998 provedl výzkum v sedmi dětských folklórních souborech z Čech, Moravy a ze Slezska. Na základě výpovědí dětí bylo zjištěno, že činnost dětských folklórních souborů je, co se týče kvality výchovy ve volném čase, velmi pozitivní.

„A to v těchto ukazatelích:

- Činnost dětských folklórních souborů má smysl pro přítomný život dítěte, ale motivuje ho i do budoucna. Je tedy výchovou ve volném čase i pro volný čas.
- Naplňuje potřeby dětí – hrát si, prožívat hudbu, rytmus a pohyb ve společenství vrstevníků.
- Rozvíjí kompetence dětí, na jejichž základě jsou schopné zaujímat postoje.
- Činnost dětí v souboru je podporována rodiči a jejich zájem má účinek motivační i stimulující“ (Schauerová a kol., 1999, s. 25).

Pod pojem folklór patří hudební, slovesné, písňové, divadelně dramatické a taneční umění.

7.1 Hudba

Hudbě rozumí každý člověk na světě, protože je mezinárodní. Je neoddělitelnou součástí našeho života a provází nás na každém kroku. Každý si může najít tu svou, která mu přináší radost, potěšení, uklidnění, odpočinek, prostě ji má rád. Hudba má komunikační a estetické poslání. Již antičtí filozofové zdůrazňovali význam hudby v rozvoji lidské osobnosti.

„Hudbu může poslouchat každý a skoro každý ji také může sám tvořit“ (Pilka, 2003, s. 11).

Hudba má velký vliv na člověka již v raném dětství. Podněcuje jeho smysly, vyvolává motorickou reakci. Později příznivě ovlivňuje rozumový, citový i mravní život, fantazii, představivost a navozuje duševní rozpoložení. Poslechem hudby od dětství poznáváme naši kulturu a vytváříme si k ní citový vztah.

V pubertálním období hudba zaujímá důležité místo, protože může být prostředkem k vyjádření citových a myšlenkových prožitků. Pomocí hudby mládež navazuje nové kontakty (Sedlák, 1985).

Podle výzkumů Institutu dětí a mládeže MŠMT ČR zaměřených na způsob trávení volného času děti zařadily poslech hudby na třetí místo hned po sledování televize a práci s počítačem. Připouštím, že se jedná o reprodukovanou a někdy i hlasitou hudbu, která je vnímána spíše jako hudební kulisa a může být zdraví škodlivá. Obecně lze ale říci, že děti a mládež mají hudbu v oblibě. Je třeba jim nabídnout příležitosti poznat různé druhy hudby. Učit je, že hudba se má poslouchat a musí se o ní přemýšlet, teprve potom nám může přinést citový zážitek. Tak jak se člověk musí učit hrát na hudební nástroj, tak se musí učit lásce k hudbě (Pávková et al., 2002).

7.2 Tanec

Hudba a pohyb přirozeně patří k sobě a tvoří nejtýpickejší prostředky sebevyjádření. Pohyb je pro člověka jedním z nejpřirozenějších projevů. Tanec je obecně považován za společenskou komunikaci, estetický zážitek nebo relaxaci. Hudba spojená s pohybem (tancem) podněcuje duševní aktivitu (Sedlák, 1985). Pro lidový tanec je charakteristické zvláště to, že je odrazem sociálních podmínek lidí (Schauerová, 2000).

Děti na hudbu spontánně reagují tělesně pohybovými aktivitami. Tanec dětem napomáhá zlepšovat koordinaci těla, smysl pro orientaci a také slouží k vybití tělesné energie. Dále rozvíjí jejich fantazii a tvořivost.

Tanec patří mezi neoblíbenější záliby mládeže. Napomáhá jim navazovat nové přátelství, uspokojuje kulturní potřeby a v některých případech dovoluje spontánní projev. Tanci se více věnují dívky a také k tomu mají větší možnosti. Mohou navštěvovat kurzy břišních tanců, kluby společenského tance a folklórní soubory.

V dospělosti je velmi důležité mít záliby, osobní zájmy. Tanec jako zájmová činnost přináší pocit uspokojení, relaxaci, dává možnost stýkat se s lidmi, kteří mají stejné zájmy, a v neposlední řadě má kladný vliv na kondici a zdraví člověka.

7.3 Zpěv

„Nejjednodušší a nepřirozenější ze všeho je zpěv. Zpívat si dopřejeme doma, můžeme se stát členy sboru, lidového souboru. Takové společenství nabízí mimo krásnou hudbu i zážitky z koncertů, zájezdů, nová přátelství“ (Pilka, 2003, s. 11).

Sedlák ve své knize (1985) uvádí, že zpěv písní má řadu výchovných a vzdělávacích úkolů:

- rozvíjí estetické a etické cítění a podílí se na kultivaci lidské osobnosti
- rozvíjí pěvecké dovednosti dětí a mládeže
- kolektivní zpěv posiluje pocit pospolitosti a mezilidské vztahy.

„Píseň je miniaturním hudebním dílem, které zachycuje realisticky myšlení, cítění i životní postoje lidí všech dob“ (Sedlák, 1985, s. 205).

V lidových písních se děti učí o přírodě, ročních obdobích, mezilidských vztazích a lásce k člověku. Nejen každá země, ale také každý region má své lidové písně. Většinou se šíří ústním podáním z pokolení na pokolení, a proto je velmi problematické vypátrat původního autora lidové písně. Dříve, kdy nebyla televize či rádio, byla píseň a lidové muzicírování součástí každodenního života.

S písní se setkáváme již od narození, kdy nás maminky uspávají ukolébavkou, a provází nás po celý život při všech nejdůležitějších událostech, svátcích či rituálech.

8 ČINNOST FOLKLÓRNÍCH SOUBORŮ V NAPAJEDLÍCH

V Napajedlích, měště s necelými osmi tisíci obyvateli, provádí svoji činnost tři folklórní soubory.

8.1 Radovan

Radovan, slovácký soubor, byl založen v Napajedlích počátkem roku 1953 z iniciativy Karla Hirsche, Břetislava Bachmánka, Miroslavy Sladkovské a dalších. Myšlenka založit slovácký soubor vznikla v místním podniku Fatra, kde pracovali lidé z různých koutů Slovácka a každý znal mnoho písní a navzájem se je při práci učili. Nejprve to byl slovácký kroužek, který začal pravidelně zkoušet za pomoci Jindřicha Vaňury a již v červnu 1953 poprvé vystoupil ve vypůjčených krojích. Současně začala zkoušet muzika pod vedením prvního primáše Josefa Vrzaly. Postupem času si členové souboru pořídili ve Slovači v Uherském Hradišti vlastní kroje. Byly to kroje dolské uherskohradištského typu, a to jak všední, tak sváteční, později také kroje kopaničářské a hornácké. V těchto krojích tancují i současní členové souboru. Název Radovan získal soubor až v roce 1971 podle vinohradů v Napajedlích.

Zpočátku soubor doprovázela cimbálová muzika Radovan. Tato spolupráce byla ukončena z důvodu rozdílných názorů na nácvik nových pásem a na účast na vystoupeních mimo město. V současnosti soubor spolupracuje s muzikou Linka a muzikou Dolňáci.

Svůj repertoár zaměřil soubor na Slovácko. Díky pamětníkům z blízkých obcí (Halenkovice, Žlutava, Topolná, Bílovice, Spytihněv) a díky zapálení Cyrila Bureše a Věry Holubové byly staré písničky a tance zapsány a zaznamenány na magnetofon. Tyto tvoří i v dnešní době základ repertoáru souboru. Úspěch souboru se začal dostavovat velmi brzy. Již v roce 1957 se v celostátní soutěži umístili na 3. místě a v roce 1958 slavili další úspěchy tanečníci v párovém tanci ve Strážnici. Už před rokem 1989 Radovan vystupoval v zahraničí např. v Německu, Polsku, Rumunsku a Rakousku.

Radovan v současné době tvoří osm až deset párů tanečnic a tanečníků. Jeho repertoár je různorodý. Mají připraveno několik tanečních pásem, např. Šlapání stodoly – představuje šlapání stodoly před sklizní obilí; Vařila sem trnku – podstatou je rivalita mezi pohlavím spojená s představou, jak zpracovávat švestky, ženy chtějí povidla a muži zase slivovici; Z Javoriny do doliny; Vojna nebo Na Zálesí v hospodě, kde je zpracována běžná taneční

zábava na Zálesí (Kelníkách) na přelomu 19. a 20. století. Tyto pásma obsahují písně, tance a zvyky Uherskohradištského Dolňácka, Hornácka a Luhačovického Zálesí. Na tvorbě repertoáru se podílí jako korepetitor Cyril Bureš. Členové pravidelně vystupují a organizují v Napajedlích Besedy u cimbálu, Fašank s pochováváním basy. Přibyl k nim festival tří národopisných regionů (Slovácko, Haná, Valašsko) – Moravské chodníčky, které si již dokázaly získat mnoho příznivců. Dále vystupují v Luhačovicích na tradičním zahájení lázeňské sezóny – Otvírání pramenů.

8.2 Radovánek

Radovánek vznikl v roce 1971, ve stejném roce, kdy Radovan získal svůj název, a dodnes odchovává hudece, tanečníky a tanečnice pro dospělý soubor. Velký podíl na tom, že Radovánek stále existuje a rozvíjí se má jeho vedoucí Věra Holubová, dcera zakladatele Radovanu Břetislava Bachmánka. Na zkouškách zajišťuje hudební doprovod vynikající muzikant Cyril Bureš. Dětský soubor se může pyšnit řadou úspěchů na folklórních festivalech a různých vystoupeních. V současnosti tvoří Radovánek 12 chlapců a 24 děvčat. Repertoár dětského souboru tvoří několik pásem: Chovala mě maměnka – tancování děvčátek s panenkami a zpívání ukolébavek, Vítám ťa vodičko čistá – oslava vody a cúdění studní, Hastrmánek, Na pastvě, Ptačí řeč – rytmičné tancování na řeč, ne na melodii a pásmo Řemeslnické. Radovánek se pravidelně účastní Velikonočního jarmarku v Halenkovicích, Otevírání pramenů v Luhačovicích, folklórního odpoledne v Traplicích, Moravských chodníčků a dalších akcí. Děti se také mohou zúčastnit letního tanečního tábora pořádaného členy dospělého souboru Radovan. Tam děti nejen tráví volný čas hraním her, pomáháním v kuchyni či úklidem stanů, ale hlavně se učí tancovat a zpívat od dospělých (Velecká, 1998).

8.3 Pozdní sběr

Při příležitosti 50. výročí činnosti Radovanu, kdy se připravovaly velké oslavy, se setkali všichni současní i bývalí tanečníci a tanečnice. A tady někde vznikl nápad založit soubor Pozdní sběr, který tvoří bývalí a vyzrálí členové Radovanu. Spojila je touha opět se setkávat a zatančit si. Základ souboru tvoří šest párů tanečnic a tanečníků. Mají připraveny čtyři taneční pásma: Robota – představuje dřívější robotování lidí na panském, Stodola, Zavírání hory – zpracováno zavírání hory v době sklizně ve vinohradech nebo pásmo Handrlák, které

popisuje dřívější putování řemeslníků (dráteníků, hrnčírů aj.). Jsou pravidelnými hosty na koštu slivovice v Halenkovicích, Otvírání pramenů v Luhačovicích, vystoupení Pozdních sběrů v Petrově, folklórního odpoledne v Traplicích, Moravských chodníčků v Napajedlích, Slavností vína v Uherském Hradišti. (Folklórní soubor Radovan. [online]).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

VÝZKUM

Výzkumný projekt se zabývá folklórem jako volnočasovou aktivitou. Výzkum je zaměřen na formování osobnosti jedince a jeho hodnot členstvím ve folklórním souboru.

Jako vhodné prostředí pro výzkum byly zvoleny folklórní soubory Radovan, Radovánek a Pozdní sběr v Napajedlích. Tady folklór spojuje přibližně 70 jedinců různého věku a vzdělání, pocházejících z různého sociálního prostředí.

V projektu bylo využito kvalitativního výzkumu. Pomocí metody polostrukturovaných rozhovorů byly zjišťovány postoje a názory členů folklórních souborů.

8.4 Výzkumná oblast

Výzkumné téma v tomto projektu je zaměřeno na zapojení dětí a dospělých do folklórních souborů v době svého volného času.

8.5 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, zda zapojení dítěte do vhodných volnočasových aktivit má pozitivní vliv na utváření jeho osobnosti a jeho hodnot. A to nejen v dětství, ale i v dospělosti. Práce si stanoví cíl, poznat postoje dětí a dospělých k folklóru, hodnoty, které jim činnost v souboru přináší. Rodiče vyjadřovali svůj názor k hodnotám, které očekávají, že jejich děti členstvím získají.

Byly stanoveny výzkumné otázky:

Jaký vliv má členství ve folklórním souboru na utváření osobnosti jedince a jeho hodnot?

Má členství rodičů ve folklórním souboru vliv na volbu volnočasové aktivity jejich dětí?

8.6 Přípravná fáze kvalitativního výzkumu

V přípravné fázi byl proveden předvýzkum, jehož cílem bylo zjistit, zda zvolené otázky rozhovoru jsou pro respondenty srozumitelné a vhodné pro tento výzkum. Následně byly některé otázky upraveny, zejména pro dětské respondenty.

8.6.1 Výzkumný vzorek

Záměrným výběrem byl zvolen reprezentativní výzkumný vzorek, a to v jednom dětském folklórním souboru Radovánek a ve dvou dospělých folklórních souborech Radovan a Pozdní sběr. Z každého dospělého souboru byli vybráni čtyři zástupci. Skupinu dětských respondentů tvořilo šest dětí v rozmezí šest až dvanáct let. Rozhovory dětí jsou doplněny o výpovědi rodičů. Obě pohlaví jsou zastoupena stejným dílem.

Následně byli všichni respondenti rozděleni do tří samostatných skupin. První skupinou jsou děti, druhou rodiče a třetí skupinu tvoří dospělí členové souborů.

8.6.2 Metodika výzkumu

Pro tento výzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda.

Jako metoda sběru dat pro tento projekt byl použit polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory byly pořizeny celkem s dvaceti respondenty. Rozhovory byly uzpůsobeny věku jednotlivých respondentů, probíhaly individuálně a jejich délka byla přibližně půl hodiny.

8.7 Postup výzkumu

Respondenti byli seznámeni s průběhem výzkumu. Potvrdili písemný souhlas s účastí na výzkumu. Dále byli informováni, že kdykoliv během výzkumu mohou svou účast ukončit. V případě dětského souboru byli rodiče dětí seznámeni s průběhem výzkumu a potvrdili písemný souhlas s účastí svou i svého dítěte na výzkumu.

Rozhovory probíhaly v předem dohodnutých termínech v prostorách bývalého kláštera, kde se konají zkoušky všech folklórních souborů.

Samotný rozhovor probíhal v klidné místnosti, v době před konáním zkoušky nebo po zkoušce souboru, aby byl zajištěn klid a intimita. Rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány. Respondenti odpovídali na předem připravené polostrukturované otázky a v průběhu rozhovorů byly kladeny doplňující otázky.

Tato část výzkumu byla uskutečněna v září a říjnu 2010.

8.8 Způsob zpracování výzkumných dat

Pro zpracování dat byla zvolena metoda zakotvené teorie. Jejím cílem je vytvořit a popsat novou teorii na základě získaných dat. Zaznamenané polostrukturované rozhovory byly převedeny do písemné podoby. Tyto přepisy byly podrobeny otevřenému kódování tzv. hledání a pojmenování jednotek, které obsahují důležité informace pro náš výzkum. Relevantní výroky byly přiřazeny ke kódům. Kódy byly rozděleny do kategorií a doplněny o slovní komentáře. (Švaříček, Šed'ová, 2007).

Podle Strausse (1999) je při analýze textu nutné postupovat stále tam a zpět, čímž umožňujeme vynoření se nových a významných skutečností pro oblast zájmu výzkumu.

Vzhledem k velkému počtu rozhovorů jsou v příloze přiloženy pouze přepisy dvou rozhovorů, a to s dětským a dospělým respondentem. Digitální záznam všech rozhovorů a jejich textový přepis budou k dispozici při obhajobě práce.

8.9 Seznámení s respondenty

Následuje stručný popis respondentů, se kterými byl veden rozhovor. Jména všech byla záměrně změněna.

Respondenti jsou rozděleni do tří samostatných skupin.

Děti

- **Mikuláš** – 7 let, do Radovánku chodí již čtvrtým rokem. I když není výborným tanečníkem, vždy se velmi snaží a na zkoušky chodí pravidelně. Je komunikativní, zvědavý, přemýšlivý.
- **Tamara** – 6 let, Radovánek navštěvuje druhým rokem. Při rozhovoru působila plaše, oči upřené k zemi, maminka ji musela pobízet.
- **Honza** – 12 let, v souboru patří mezi výborné zpěváky, účastní se pěveckých soutěží. Na zkoušky chodí nepravidelně. Je přátelský, upovídaný.
- **Věra** – 6 let, v Radovánku je krátce. Do souboru se velmi těšila, protože tam tančí i její bratr, ale musela počkat, až bude školačka. Bála se, že při rozhovoru se mnou bude sama, ale v přítomnosti maminky se uklidnila.

- **Jakub** - 10 let, tančí v souboru od šesti let. Zkoušek se účastní nepravidelně, dává přednost návštěvě výtvarného oboru na Základní umělecké škole. Je upovídaný, vstřícný, usměvavý.
- **Lenka** – 7 let, do souboru chodí druhým rokem. Tančení ji moc nebaví, ale chodí pravidelně a velmi ráda se účastní vystoupení. Po skončení rozhovoru chtěla rozhovor přehrát. Je kamarádká, usměvavá, upovídaná, temperamentní.

Rodiče

- **Marcela** – 37 let, v rodině se nikdo nevěnuje folklóru. K rozhovoru se dostavila s mladším synem, rozhovor byl několikrát přerušen. Má středoškolské vzdělání, momentálně je na mateřské dovolené. Ochotná k rozhovoru, přímá. Při některých odpovědích svého syna měla překvapený výraz.
- **Jana** – 36 let, od dětství se věnuje folklóru. Pomáhá v dětském souboru, pravidelně se účastní zkoušek i vystoupení. Má středoškolské vzdělání, pracuje jako účetní. Ochotná k rozhovoru, upovídaná, vstřícná, příjemná. Při rozhovoru s jejím synem nás nechala o samotě.
- **Alice** – 36 let, v dětství byla členkou dětského souboru Radovánek, v současné době spolu s manželem tančí ve folklórním souboru Nedělníáci. Je vyučená, pracuje jako dělnice. Ochotná k rozhovoru, sebevědomá, usměvavá, upovídaná.
- **Šárka** – 32 let, sama se folklóru nikdy nevěnovala. Pravidelně se účastní všech vystoupení dětského souboru. Je vyučená, pracuje jako prodavačka. Ochotná k rozhovoru, milá, upovídaná, vstřícná.
- **Leona** – 37 let, v dětství navštěvovala Radovánek a až do svých dvaceti let byla členkou Radovanu. Má středoškolské vzdělání, pracuje v administrativě. Ochotná k rozhovoru, jen byl problém najít volné datum v jejím diáři. Je upovídaná, kamarádká s výraznou gestikulací.
- **Romana** – 38 let, folklóru se sama nevěnuje. Společně s manželem se pravidelně účastní folklórních festivalů. Než se přestěhovala s rodinou do Napajedel, pomáhala ve folklórním souboru Valášek ve Zlíně. Má středoškolské vzdělání, pracuje v administrativě. Ochotná k rozhovoru, působila uzavřeně, vážila každé slovo.

Dospělý

- **Milan** – 34 let, je vedoucí taneční složky jak dětského, tak dospělého souboru. Folkloru se věnuje 28 let. Má středoškolské vzdělání, pracuje jako manažer. Ochetný k rozhovoru, vstřícný, příjemný, usměvavý, přátelský.
- **Bára** – 36 let, folkloru se věnuje od devíti let. Folklor ji zajímá i po stránce teoretické, vystudovala v Jihlavě Školu lidových tradic. Přispívá do místních novin články o činnosti folklórních souborů. Zabývá se veškerou organizační činností souborů. Ochetná k rozhovoru, uvolněná, usměvavá, milá, upovídaná.
- **Lucie** – 34 let, s folklórem se setkala v 6 letech. Nejdříve tancovala, později hrála v muzice na harmoniku a pak se opět vrátila k tanci. V dětském souboru pomáhá vyučovat tanec a zpěv. Má středoškolské vzdělání, pracuje v administrativě. Ochetná k rozhovoru, vstřícná, veselá.
- **Tomáš** – 41 let, pravidelně navštěvuje zkoušky dětského souboru. Má středoškolské vzdělání, profesionální muzikant – cimbalista. Zpočátku ochotný k rozhovoru, později projevoval nelibost. Odpovídal spíše stroze.
- **Žaneta** – 34 let, folkloru se věnuje od dětství a v roce 2010 založila dětský folklórní soubor Pláňata. Je vyučená, pracuje jako uklízečka. Ochetná k rozhovoru, milá, veselá, komunikativní.
- **Radek** – 48 let, pro folklórní soubory v Napajedlích zajišťuje veškerou foto i video dokumentaci jejich činností. Má středoškolské vzdělání, pracuje jako dělník. Ochetný k rozhovoru, veselý, upovídaný, kamarádský, výrazná gestikulace.
- **Jan** – 50 let, folkloru se začal věnovat v 21 letech. Je vyučený, pracuje jako dělník. Ochetný k rozhovoru, mluvil pomalu, vážil každé slovo, přemýšlivý, příjemný, působil uzavřeně.
- **Petra** – 46 let, s krátkými přestávkami tančí v souboru téměř 35 let. Ochetná k rozhovoru, zpočátku měla obavy, zda bude znát odpovědi. Má středoškolské vzdělání, pracuje jako prodavačka. Působila uzavřeně, příjemná, spolehlivá.

8.10 Interpretace výsledků šetření

Výsledky jsou vyjádřeny formou kategorií a slovních komentářů. Zkratky uvedené v textu a před kódy např. B2 písmeno znamená počáteční písmeno jména respondenta a číslo odkazuje na řádek v přepisu rozhovoru.

Vzniklé kódy byly posléze podle příbuzných kritérií sloučeny do vytvořených pěti kategorií.

Jak to začalo

Kouzlo folklóru

Co mi členství dává a co mi bere

Pohled ostatních

Kudy dál

8.10.1 Jak to začalo

Kategorie obsahuje tyto kódy:

(L10): zkusit, (R14): alternativa, (J8): samozřejmost, (M2): příbuzní, (P1): spolužáci

V této kategorii jsou shrnuta vyjádření respondentů týkající se jejich počátků ve folklóru a osob, které je k folklóru přivedly. Rodiče doplnili výpovědi svých dětí o důvody, které je vedly k přihlášení svého dítěte do souboru.

Děti

Lenku do souboru přihlásila maminka, protože (L2) „*tam chodila taky*“. Tamara si Radovánek vybrala sama, chtěla (T3) „*tancovat*“. Mikuláš uvádí sám sebe, jako toho, kdo si vybral Radovánek (M4) „*jsem tam chodil*“. Honzu přihlásili (H4) „*spíš rodiče*“. „*Jsem chtěla*“ (V2), proto začala Věrka chodit do Radovánku. Jakub od maminky dostal nabídku tancovat v Radovánku a (J5) „*tak jsem začal*“.

Rodiče

Protože Leona sama byla členkou Radovánku i Radovanu, tak dceři tuto možnost nabídla a ona jí odpověděla (L10) „*že to zkusí*“. V této souvislosti velmi ocenila práci vedoucích, (L13-14) „*ti lidi, kteří ten kroužek vedou, to dělají z lásky k tomu folklóru a navíc ve svém volném čase a zcela zdarma*“.

Šárka svoji dceru přihlásila do souboru, protože se jí líbilo (Š9) „*jak spolupracuji s dětma*“, a že se naučí tancovat (Š7) „*s ... klukem*“. Také upozornila, že po finanční stránce patří folklorní kroužek mezi ty nejlevnější, protože (Š15) „*platí se roční poplatek padesát korun*“. V jejich rodině se věnoval folklóru jen (Š12) „*manžel ... když byl mlád*“.

Marcela zapsala svého syna do kroužku, protože se (M13) „*natřásal při hudbě*“. Ona sama se nikdy nevěnovala folklóru a ani v rodině nemají (M9) „*nikoho*“.

Pro Radovánek se Věrka rozhodla sama a už (A14) „*se nemohla dočkat*“. Alice v dětství tancovala v Radovánku a současné době (A10) „*do toho vtáhla i manžela*“.

Jana členství svého syna považuje za (J8) „*nějak ... samozřejmé*“, protože sama se folklóru věnuje a Jakub chodil od dětství do souboru s ní.

Pro Romanu se Radovánek jevil jako (R14) „*dobrá alternativa*“ pro jejího syna, protože má hudební sluch a pohybové nadání. Jejich rodina navštěvuje pravidelně folklorní festivaly, její manžel je (R10) „*folklorista velký*“.

Dospělí

Lucie se na základní škole dozvěděla o možnosti navštěvovat dětský soubor (L2) „*tak ... to zkusila*“. Pro Lucii je samozřejmé, že její dcera chodí do Radovánku, protože s ní jezdila na vystoupení a (L25) „*je v tom od malička*“.

Rodiče Báry do kroužku nikdy nechodili a zásluhu na tom, že se začala věnovat folklóru, měla (B2) „*babička ... s dědou*“, kteří s ní doma hodně zpívali. Bára má dva syny. Ten starší (B128) „*chodí*“ už pět let do souboru a ten mladší (B129) „*chtěl by chodit*“.

Dědeček i maminka Tomáše se podíleli na založení a vedení souboru a jak říká (T1) „*ve folklóru jsem se narodil*“. Na otázku, zda jeho děti chodí do Radovánku, odpověděl (28) „*dá se to tak říct*“.

Milana do Radovánku přivedla v šesti letech (M2) „*teta*“. Jeho dcera chodí do souboru již tři roky.

„*Tož to bylo*“ (R3) po vojně ve třidvaceti letech, protože ho (R5) „*to táhlo zpátky na Moravu*“ začal Roman navštěvovat folklorní kroužek. Děti Romana se folklóru (R37) „*nevěnují*“.

Žaneta v dětství vyzkoušela gymnastiku. Když ji přestala bavit, přihlásila se do souboru (Ž2) „*tak jsem zkusila tady*“. Folklóru se v rodině věnuje její desetiletá dcera (Ž38) „*chodí tady*“ a druhá dcera (Ž42) „*je ještě malučká ... si to ještě rozmyslí, jestli bude chtít*“.

Jan se na vojně setkal se spoustou lidí, kteří dělali folklór, tak po návratu (J3) „*hledal nějaký soubor, kde bych se angažoval jaksi*“. Janova dcera (J43) „*folklór chvílku dělala*“.

Nápad chodit do folklórního souboru byl (P1) „*od známých spolužáků*“ ze základní školy a Petra (P2) „*se připojila k nim*“. Děti se aktivně věnovaly folklóru, ale (P48) „*vlastně většinou přestaly*“. Jen starší dcera (P54) „*má první ročník odstudovaný etnologie*“, (P55) „*někde to v ní zůstalo a pokračuje ... tady tímto směrem no*“.

U dětí za rozhodnutím navštěvovat folklórní soubor stojí rodiče, respektive maminka. Důvody rodičů byly různé. Většina vycházela z vlastní zkušenosti a přejí si, aby jejich dítě mohlo prožít to co oni. Někteří rodiče folklór považovali za dobrou alternativu, jak bude jejich dítě trávit volný čas. Téměř všechny děti pocházejí z rodiny, kde se někdo folklóru věnuje. Rodiče pozitivně hodnotili práci vedoucí souboru a ocenili spolupráci mezi dětským a dospělým souborem. Všichni rodiče zhodnotili folklórní soubor jako nejméně finančně náročný kroužek.

Převážná většina dospělých byla v dětství členy dětského folklórního souboru. Polovinu respondentů přivedl k folklóru někdo z příbuzenstva (maminka, teta, babička, děda), jen v jednom případě to byli spolužáci. Někteří do souboru přišli až v dospělosti z vlastního popudu. Většina dospělých uvedla, že jejich děti byly nebo jsou členy dětského folklórního souboru.

8.10.2 Kouzlo folklóru

Kategorie obsahuje tyto kódy:

(Ž33): kroj, (T11-12): příležitost předvést se, (L29-30): dát tomu směr

K tématu kouzlo folklóru se respondenti vyjadřovali velmi rádi. Nejčastěji se výroky vztahovaly ke kroji, k vystupování se souborem a tomu, co je v souboru těší a přináší jim uspokojení.

Děti

Mikuláš popisuje kroj jako (M13) „*takové oblečení ... ve kterém se tančí*“, a upřesňuje, že jej oblékají jenom (M17) „*když je nějaké vystoupení*“. Pro Tamaru znamená (T20) „*sváteční oblečení ... na vystoupení*“. Jakub říká, že v kroji chodí (J21) „*na různé průvody ... na Chodníčky*“ a znamená (J19) „*lidové oblečení*“. Lenka ke kroji řekla (L17) „*to je takové ... to je sukně ... ve které se vystupuje*“. Ale vždy se moc těší, jak bude (L5) „*v tom kroji tančit*“.

„*Oblečení, ve kterém se tančí*“ (V14) tak popisuje kroj Věrka.

Honza charakterizuje kroj jako (H17) „*oblečení ... vyjádření toho místa*“, ve kterém se chodí (H22-23) „*na vystoupení ... aj na pěvecké soutěže*“ a oblékají si jej proto (H23) „*abychom reprezentovali*“.

Dospělí

Lucie ke kroji cítí (L55) „*hrdost ... taková ta národní hrdost*“. Vyzdvihuje rozmanitost krojů (L57) „*vidíš kolik jich je*“. Všichni si uvědomují jeho výjimečnost a dávají to najevo (L58) „*jak se v nich nesou*“.

Bára chápe kroj jako (B33) „*strašně zvláštní věc*“, (B34) „*kostým*“. Cítí k nim (B38) „*takovou pokoru ... úctu*“. Na adresu nových členů souboru říká (B46) „*jsou to pro ně nějaké hadry*“. Teprve po čase si uvědomí, že vyrobit jej (B43-44) „*obnášelo ... obrovskou dřinu ... a proto si toho jinak vážili*“.

Tomáš všechno, co cítí ke kroji, shrnul takto (T11-12) „*sváteční příležitost, kdy se můžu obléct do kroje a předvést ... jaké tady máme krásné tradice*“.

Radek ke kroji cítí (R17) „*úcta veliká*“, (R22) a „*si toho váží*“. Když se do něj oblékne, tak je to pro něj (R19) „*takové sváteční*“ a uvědomí si, že (R18) „*člověk se nemůže ožrat*“. Když jsou všichni v krojích, tak je velmi jednoduché se orientovat (R25) „*už z dálky poznám, kdo z kama je*“.

Pro Milana kroj hlavně znamená (M21,24) „*identifikaci toho kam patřím ... odkud su ... co dělám*“ a dodává (M22) „*jsem za to hrdý*“. S úsměvem nezapomene připomenout (M23) „*v teplákách by tančit prostě nedalo*“.

Podle Žanety (Ž33) „*kroj... prostě patří ... k tomu folklóru*“, (Ž32) „*tak je to tradice*“. Jeho údržba představuje (Ž32) „*moc žehlení a praní*“.

Josef když se do kroje oblékne, tak (J27) „*si připadá takový volnější do toho zpívání ... tancování*“. (J30) „*kroj je součástí toho folklóru no*“.

Petra nejdříve upozorňuje, že nemá ráda u mladých lidí, že si (P34) „*kroje ... neváží ... a nemají ho udržovaný*“. Pro ni samotnou je kraj (P32) „*symbol ... svátost*“, (P35) „*něco co má opravdu tu tradici*, (P36) „*něco svátečního*“. Je to také (P42-43) „*drahá záležitost, musí se ... i opečovávat*“.

Všechny děti vědí, co je kraj a k čemu slouží. Starší děti si uvědomují, že když jsou v kroji a vystupují, reprezentují nejen sebe, soubor, ale také svoje město. Pro dospělé kraj představuje neodmyslitelnou součást folklóru, ke které cítí velkou úctu a pokoru. Velmi si jej váží, péči o něj věnují mnoho času, aby se dochoval i pro další generace. Nelibě nesou jakýkoliv projev neúcty ke kroji.

Kód vystoupení naplnily jenom výroky dospělých respondentů.

Dospělí

Lucie na otázku, zda vystupují, odpověděla (L15-16) „*pořád jezdíme*“, (L17) „*je to legrace*“. Společné vystupování působí na kolektiv jako (L16) „*stmelení*“.

K zájezdům se Bára vyjádřila (B120) „*my rádi jedeme*“. Vyrázejí většinou jenom přes víkend, aby si nemuseli brát (B117) „*dovolenou*“ a hlavně je to v současné době (B114) „*vždycky ... spojeno s financema že*“. Také rozlišuje (B117) „*za staré doby*“ když soubor jezdil na vystoupení, tak to bylo (B118) „*refundované*“.

Podobně se vyjádřil Milan, když rozděluje dobu (M41) „*před revolucí a po revoluci*“. Mají mnoho (M47) „*nezapomenutelných vystoupení*“. Pod tímto pojmem si představuje vystoupení v (M53) „*amfiteátru*“, kde je hodně lidí, kteří (M48-49) „*se baví ... zatleskají prostě*“. Myslí si, že v těchto akcích (M45) „*topíme spoustu vlastních peněz*“ a i když je to koníček, který milují (M45) „*občas by to chtělo být alespoň na nule*“. V této souvislosti vzpomene vystoupení na různých firemních akcích, ze kterých (M51) „*nemá radost*“, ale uvědomuje si (M51) „*bohužel*“, že tato akce většinou (M52) „*pokryje ty finance*“.

Tomáš se vždycky (T23) „*snaží zúčastnit*“ zájezdů nebo vystoupení když mu to (T23) „*práce dovolí*“. Jak říká, vzpomínek na vystoupení je mnoho (T24) „*to bychom tu seděli ještě hodně dlouho*“.

Radek z Pozdního sběru na otázku zda vystupují, odpověděl (R42-43) „*jo ... velice rádi*“.

Vystoupení mají podle Žanety (Ž51) „čtyři ... do roka“. Rádi by vycestovali se souborem do zahraničí, ale s úsměvem dodává, že by potřebovali (Ž59) „hodně bohatého sponzora“.

Podle Jana jezdí na vystoupení (J49) „rádi“ a (J50) „musí být“, protože je to nutí na sobě pracovat (J50-51) „soubor se upne ... vybičuje k tomu výkonu“.

„Určitě jezdíme rádi“ (P65) odpovídá Petra na otázku týkající se vystoupení souboru. Vystupují pravidelně a vždy se snaží (P67) „ukázat něco nového“.

Všichni vystupují rádi, je to pro ně příležitost předvést se. Považují vystoupení za motivaci, aby na sobě stále pracovali. Rozlišují vystoupení na ta, kterých účastní rádi a na ta, kde vystupují neradi. Někteří respondenti srovnávali podmínky vystupování v době před revolucí a po ní.

V této souvislosti se objevila otázka financí, kterou respondenti nepovažují za příliš dobrou.

K objasnění zde uvádím podstatné informace týkající finančních prostředků. Těch ke své činnosti folklórní soubory v Napajedlích nemají mnoho. Soubor za svá vystoupení získává jen symbolické částky. Základ tvoří členské příspěvky a příspěvky města. Samotné město Napajedla poskytuje zdarma souborům zázemí v budově bývalého kláštera, kde mají k dispozici sál ke zkouškám, šatnu, úložnu krojů, kuchyňku a sociální zařízení. V posledních letech finančně podporuje činnost souborů Nadace Děti-kultura-sport v Uherském Hradišti.

Dále se vyjadřovali k tomu, co je ve folklóru těší.

Děti

Mikuláš dává přednost (M7) „tančení“. Lenka nejraději (L4) „zpívám, z toho nebolí tak nohy“. Také má ráda (L8) „vystoupení ... tam mě to nejvíc baví“. Tamara na otázku, co v Radovánku dělá ráda, řekla (T9) „tančím“. Honza je rád, že má v souboru kamarády (H7) „se nejvíc těším na kamarády“. Jakub upřednostňuje zpívání (J9) „víc ... zpěv“.

Dospělí

Lucie ráda pomáhá v dětském souboru (L28-29) „mě ... baví s těma děčkama“ a má dobrý pocit když (L29-30) „člověk to tak nějak předává dál a vidí, ... že to někam jde“, (L73-74) „chceš, aby to tady v Napajedlích bylo“. V této souvislosti také uvedla, že když se jí narodila dcera, prohlásila (L20) „končím, budu se věnovat rodině“, ale uvědomila si,

že (L18) „člověk bez toho nemůže existovat“, L(20) „to nejde“, (L18) „když to řeknu blbě, je to životní styl“.

Milan se ujal vedení zkoušek dětského souboru a má (M12) „radost“, že to děti baví, že (M13-14) „s náma jezdí na festivaly, že je to chytlo“.

Činnost v souboru Báře vyplňuje (B110) „veškerý volný čas“ a nedovede si představit, co by jiného dělala. Je ráda, že teď když mají všichni vlastní děti, tak (B105) „se to přesunulo opravdu do těch větších sfér“. Chtějí, aby děti pochopily, co je v souboru důležité (B101) „že nejenom to tancování je ... důležité“, (B102) „že ty vztahy jsou mnohem důležitější“. K pocitům uvedla (B153) „fakt cítím, že tady mám ... jakési to zastání“.

Radka na folklóru (R40) „baví ... jak člověk začne jezdit ... tak furt se potkává se známýma a furt něco dělá“.

Žaneta k tomu, co ji ve folklóru baví, uvedla (Ž44-45) „nedokázala bych ... bez toho žít ... ještě pořád ne“. Protože ráda pracuje s dětmi, založila dětský folklórní soubor v místě, kde momentálně žije s rodinou (Ž41) „loni ... poprvé“, (Ž39) „jsem začala vést“, (Ž41) „kroužek“, (Ž63-64) „normálně vzala jsem si předškoláčky a do kolikati chcou, zatím nejstarší je tam pátá třída“.

Jan si rád (J11-12) „s těma holkama ... potancuje“ a (J14) „když se člověk do toho dá celý, tak je to prostě takový dobrý pocit no“.

Všechny spojuje folklór, ale každý si v něm najde něco jiného, co jej baví víc a přináší mu radost. Některé děti baví tancování, jiné se těší na vystoupení a někdo prostě raději zpívá, protože z tancování bolí nohy. Někteří dospělí mimo vlastní činnost v dospělém souboru ještě pomáhají s dětmi jako trenéři. Jsou rádi, že to děti baví, že jim mohou předávat, co sami umí, a tím naplnit svoji zodpovědnost vůči souboru a dalším generacím. Jedna z respondentek založila v místě svého bydliště dětský folklórní soubor.

8.10.3 Co mi členství dává a co mi bere

Nejvýraznější kódy vztahující se k této kategorii jsou:

(L9): kamarádi, (L2): národní povědomí, (M2): odpovědnost, (Š3): samostatnost, (L4): zpěv a tanec, (L41): životní elán, (B11): pocit radosti, (P45): partnerství, (P11): podpora

(P7): čas, (L40): soukromí, (L36): únava, (Ž18): nepochopení, (T8): ztráta zájmu

Tuto kategorii naplňují výroky respondentů týkající se toho, co si myslí, že jim členství v souboru dává a zda existují negativa. Rodiče se vyjadřují k tomu, co očekávají od členství jejich dítěte v souboru. Nejvíce naplněným kódem byli kamarádi.

Děti

Všechny děti členstvím v souboru získaly nové kamarády. S Lenkou do souboru chodí (L9) „*kamarádka Verča*“ a seznámila se tam (L10) „*s Radkou ... a hotovo*“. Někteří se vyjádřili na otázku, zda mají v souboru kamarádky, jednoslovně jako Tamara (T11) „*jo*“, Mikuláš (M8) „*ano*“ nebo Jakub (J10) „*jo*“. I když je Věrka v souboru krátce, kamarády (V7) „*už ... si našla*“. Honza (H9) „*mám tady kamarády*“ hlavně kluky, kteří s ním chodí do třídy, a je rád, že (H8) „*se tam naučíme ... nové cifry*“.

Rodiče

Leona si myslí (L4) „*to nebude jenom zpěv ... tanec*“. Její dcera v souboru určitě získá (L2) „*národní povědomí*“, bude vědět, jaké to tady bylo dřív a jaké máme (L3) „*tradice*“. Leona k budoucnosti své dcery ve folklóru říká (L5) „*teď to ještě nechápe*“, (L6) „*až bude starší ... pokud u toho zůstane*“, (L4) „*to nebude jenom zpěv a tanec*“, (L5) „*bude mít lásku ... k tradicím*“.

Podle Marcely se děti v souboru naučí (M2) „*zodpovědnosti*“, a (M8) „*komunikovat*“, protože jsou v kolektivu dětí ve věkovém rozmezí od šesti do osmnácti let.

Vedle tance a zpívání se dcera Šárky naučí (Š3) „*samostatnost*“.

Podle Alice její dcera Věrka v souboru pozná (A2) „*spoustu lidí*“.

Podle vlastní zkušenosti Jana věří, že její syn získá (J17-18) „*pohled ... do historie ... úctu ... k národnímu dědictví*“, (J16) „*mezilidské vztahy*“. Také si uvědomí, že když nebude pořádně trénovat (J22) „*to naruší vlastně všem*“.

Romana je ráda, že si její syn (R6-7) „tam ... našel kamarády“. Ví, že to nebude jenom o tancování a zpívání, ale hlavně (R7) „o folklóru“. Dále doufá, že v lidové kultuře najde (R18) „více zalíbení než si možná myslí“.

Dospělí

Lucii členství dává (L41) „elán do života ... ty kamarády“. Partnera si našla mimo soubor, protože jsou v kroužku tak dobří kamarádi, že (L10) „to asi nejde přejít v nějaký vztah“.

Pro Báru v dětství bylo podstatné (B9) „tancování a zpívání“. V dospělosti jí soubor (B11) „radost přináší“ a dává (B10) „kolektiv lidí“, který považuje za velmi důležitý. V Radovanu se také naučila, jak s úsměvem dodává, (B74) „převody jednotek“ a velice brzo jí bylo jasné (B75) „kolik je deci, a kolik je litr“. K partnerství řekla (B133) „je ... zvláštní“, že většina si hledala partnera mimo soubor (B134-135) „a já teda taky no“.

Tomáš se ve folklórním souboru (T7) „naučil spoustu krásných tanců a písni“, získal spoustu (T7) „kamarádů“ a seznámil se i s budoucí manželkou.

Pro Milana je největší přínos, když ti, které vede v taneční složce, se (M12) „posunou“ a (M9) „dokážou něco, co si mysleli, že by nikdy nedokázali“ a mají z toho (M12) „radost“. Také je pro něj (M14) „úžasné“, když se mu podaří získat pro soubor dalšího člověka, který se do (M16) „toho ... zažere“ a začne jej to (M16) „bavit“. Milanova přítelkyně, kterou si našel mimo soubor, kvůli němu (M59) „začala tancovat“.

Radek v souboru a během zájezdů získal (R28) „šílené“ množství přátel. Za (R12) „pozitivní přínos“ považuje, že jej skoro v padesáti ostatní nutí (R11) „furt na člověku dělat něco“.

Žaneta získala ve folklóru (Ž36) „přátel strašně moc“.

Pro Jana je velmi důležité, že mu členství (J11) „něco dává ... pocit nějaké té sounáležitosti“, (J12) „společnost ... vztahy“. K otázce partnerství řekl (J36-37) „no, já jsem si vlastně manželku dovedl s sebou“.

Petru činnost v souboru (P7) „vytrhne z toho stereotypu ... je to zpestření“. Tím, že jde na zkoušku (P10) „vstoupíte do jiného světa“, a když má nějaké problémy, tak ji (P11) „ten kolektiv hodně podrží“. Na otázku týkající se partnerství v souboru řekla, (P45) „seznámili jsme se tady s manželem“.

Někteří z dospělých respondentů popsali i negativa, která s sebou členství v souboru přináší.

Jako negativum Lucie uvádí, že je to někdy (L36) „únavné“, bere jí to (L40) „soukromí“ a (L37) „*strašně moc ... soukromého času*“. Když jsou vystoupení, tak (L39) „*prostě řeší*“, jestli má jet s dcerou na lyže nebo jít na vystoupení (L40) „*tam ... na mě čeká šest lidí*“.

Bára za (B14) „*negativum*“ považuje (B15) „*že málo lidí se tomu věnuje*“.

Tomáše (T8) „*to někdy nebaví*“, ale je to jenom (T9) „*chvilková záležitost*“.

Pro Radka bylo negativum (R9) „*možná v mládí ze začátku*“, než si (R10) „*člověk zvykne na ten kolektiv*“.

Petra za negativum považuje (P13) „*čas*“, který musí nějakým způsobem rozdělit mezi rodinu a tancování.

Žaneta vidí negativa až v dospělosti, kdy už mají rodiny a někdy (Ž17) „*to musí jít bokem*“, (Ž18) „*jsou i manželé, kteří to nechápou*“.

Všichni respondenti včetně dětí se shodují na tom, že ve folklóru získali mnoho kamarádů či přátel. Děti jsou rády, že se naučí novým věcem. Rodiče očekávají, že se jejich děti naučí vedle tancování a zpívání také samostatnosti, zodpovědnosti a komunikaci. Dozvědí se o folklóru jako takovém, nahlédnou do historie a získají národní povědomí.

Někteří dospělí respondenti našli v souboru svého celoživotního partnera. Členství jim přináší radost, zábavu, pocit sounáležitosti, vytržení ze stereotypu a nutí je neustále na sobě pracovat. Někdo má dobrý pocit z toho, že dokáže odhalit v některých lidech v souboru pro ně nevídané věci. Většina dospělých jako negativum označilo čas, který jim členství v souboru bere. Podle mého názoru to nelze považovat za negativum. Každý člověk, který má nějakého koníčka a má jej rád, mu věnuje svůj volný čas a někdy i nemalé finanční prostředky.

Srovnáním výpovědí dětských a dospělých respondentů lze říci, že přínos vyplývající z členství ve folklórním souboru je rozdílný pro děti a pro dospělé. U dětí je nejdůležitější získat nové kamarády a naučit se novým věcem. Dospělí oceňují dobrý kolektiv, dlouhodobá přátelství, pocit radosti, zábavu a možnost odreagování se od každodenních starostí.

8.10.4 Pohled ostatních

Tato kategorie obsahuje tyto kódy:

(Š23): nadšení, (L48): nepochopení, (R35): posměch, (B141): tolerance

Respondenti ze skupin rodičů a dospělých v této kategorii popisovali reakce okolí na to, že oni sami nebo jejich děti jsou členy folklórního souboru.

Rodiče

„Jsou nadšení, nó ... se jim to líbí“ (Š23) říká Šárka o tom, jak okolí hodnotí, že přihlásila svoji dceru do folklórního souboru.

Alice se setkala jen s reakcí (A22) *„pozitivní“*, a to i od známých, kteří (A24) *„cimbál nemusí“*.

Romana uvádí, že když začal chodit její syn do Radovánku a vyhrál pěveckou soutěž, tak to mělo u spolužáků nebo kamarádů (R35) *„spíš odezvu, že se mu ... směli“*.

Jednou jedinkrát se Leona setkala s negativní reakcí, když se (L22) *„bavila se známými“* a jeden z nich to komentoval (L23-24) *„folklór ... na co to bude mít?“*

Dospělí

Lucie byla několikrát překvapená reakcí některých lidí, kteří (L48) *„nechápu“*, že když má člověk koníčka a má jej rád (L49) *„mu fakt věnuje ten čas“*. Na druhou stranu je potěšená, když lidé po vystoupení přijdou a řeknou (L46) *„jó ... jste dobří“*.

Bára si myslí, že většina lidí, když se dozví o jejím působení ve folklóru, to bere (B48) *„jako informaci ... je jim to jedno“*. V této souvislosti říká, že je důležitá i podpora rodiny. Její (B136) *„muž“* k folklóru (B137) *„neměl žádný vztah“*, ale protože ji měl rád, tak jí (B141) *„to toleroval“* a když bylo výročí (B142) *„přišel a dovedl to tam vydržet“*.

Podle Tomáše by bylo jeho okolí spíše překvapeno (T16) *„že členem nejsem, protože je to součástí mého života“*.

Členové Pozdního sběru se vyjadřovali k reakcím týkajících se jejich snahy opět se scházet, trénovat a vystupovat.

Reakce okolí na to, že se opět schází v Pozdním sběru, Radek hodnotí jako (R58) *„vesměs pozitivní“*.

Žaneta na ohlasy říká (Ž78) „*myslím, že dobré*“. Myslí si, že je pro všechny důležité, aby je také podporovala rodina a dodává, že její manžel (Ž18) „*naštěstí ... to chápe*“.

Jan neví, jak se k otázce reakcí okolí vyjádřit, ale nakonec nesměle odpovídá (J95) „*no říkají ... že když tancujeme, tak je to takové přesvědčivější*“.

Petra si myslí, že jejich snahu začít znovu tančit a vystupovat (P111) „*okolí to přivítalo ... celkem nám fandili*“. Musí to také chápat její (P20) „*rodina*“.

Převážná většina rodičů se setkala pouze s nadšením či podporou jako reakcí na členství jejich dětí ve folklórním souboru. Pouze jedna maminka uvedla, že její syn byl terčem posměchu za své pěvecké výkony v souboru. Jen někteří dospělí respondenti se setkali s negativní reakcí jejich okolí. Většina popisuje kladné ohlasy. Také si většina dospělých uvědomuje, jak je důležité pochopení ze strany jejich rodin. Bez této tolerance, by se folklóru nemohli věnovat tak, jak by chtěli.

8.10.5 Kudy dál

Pro tuto kategorie se staly stěžejními kódy:

(J76): zdraví, (L28): čas, (Ž82-83): užívat si, (J96): tancovat, (R53-54): vystupovat

Děti

Všechny děti se chtějí folklóru věnovat i v dospělosti a vyjadřovaly to většinou jednoslovně jako Mikuláš (M19) „*ano*“ nebo Věrka (V20) „*jo*“, Lenka odpověděla (L22) „*možná*“. Tamara (T26-27) váhavě zašeptala „*nevím ... ano*“. Jakub nepřipustil jinou variantu týkající se své budoucnosti v souboru a odpověděl (J23) „*jó, jasně*“.

Dospělí

Lucie se chce věnovat folklóru (L27) „*jak to říct, dokud to bude*“, (L28) „*je to o čase ... i o zdraví*“. Uvědomuje si svou zodpovědnost (L75) „*proč v naší generaci by to mělo zaniknout*“, proto musí (L35) „*ještě chvíli vydržet*“, než jejich pokračovatelé dorostou.

„*Určitě jo*“ tak vidí svoji budoucnosti ve folklóru Bára (B143), i když současné období ve svém životě ve vztahu k souboru považuje za (B150) „*nejchabší*“, ale (B152) „*věřím, že až ... děcka dorostou, ještě budu mít větší prostor ... věnovat se intenzivněji tomu*“.

Milan na otázku budoucnosti říká (M64) „*ano určitě*“. A upřesňuje (M65) „*neříkám, že budu hopsat po jevišti, nohy už bolí*“, ale protože mě zajímá choreografie, v budoucnu by chtěl (M66) „*pracovat s dětma ... i s téma dospělýma ... pokud o to bude zájem*“.

Tomáš budoucnost vidí jasně (T29) „*asi s folklórem umřu*“.

Staří a bývalí členové Radovanu si před devíti lety založili soubor Pozdní sběr. Jsou zde shrnuty důvody, které je k tomu vedly.

„*Ambice ne, spíš to člověku chybělo*“, říká Radek (R52) k důvodům založení souboru Pozdní sběr a dodává (R53-54) „*to vystupování ... vidět se ... jsme byli dobrá partija*“.

Jan se k nápadu založit si soubor vyjadřuje (J69) „*oni ... chtěli dělat jiné věci ... my jsme zůstávali u těch starších*“, (J96) „*tancujeme s větší radostí*“. Uvědomuje si určité limity spojené s věkem (J76) „*některé věci prostě se dělat nedají ... už to koleno se hůř napíná*“, (J58) „*vždyť taky zapomínáme*“.

Založili si soubor, protože jak říká Petra (P102) „*prostě v kolektivu se nám líbí*“. Na otázku zda mají nějaké ambice, odpovídá (P103) „*ne, né ... my to děláme pro zábavu ... neděláme to proto, abychom se zviditelňovali*“. Dále s úsměvem popisuje vznik souboru (P95-96) „*už jsme byli dostatečně staří ... abychom ... se mohli představit jako stará generace*“.

Žaneta říká (Ž10) „*je to taková srdeční záležitost*“. Několikrát ukončila svoji činnost v souboru a teď je ráda, že se mohla vrátit do Pozdního sběru, protože (Ž25) „*prostě to nešlo ... to nejde bez toho být*“, (Ž26) „*to člověk pozná*“. Důvody založení Pozdního sběru vidí v rozdílu mezi činností jejich a Radovanu. Radovan (Ž80) „*má všechno nachystané, napilované*“ a u nás (Ž82-83) „*už to není jenom to ... mít nacvičené ... odtancované ... je to s radostí ... láskou*“. A hlavní pro ni je, že má více času pro rodinu, protože zkoušky mají (Ž27) „*jenom jedenkrát týdně*“.

Všichni respondenti si svoji budoucnost představují spojenou s činností ve folklórním souboru. Děti v současnosti folklór baví, proto se mu chtějí věnovat i v budoucnosti. Pokud zdraví dovolí, chtějí se dospělí věnovat aktivní činnosti v souboru co nejdéle. Již mají mnoho společného a také si uvědomují svou zodpovědnost vůči souboru, aby zůstal zachován pro další generace. I když tancování nebude možné, někteří by se rádi věnovali

dětem nebo dospělým jako trenéři. Jedna respondentka teprve čeká, až se bude moci věnovat souborové činnosti naplno, protože v současné době péči a čas věnuje svým dětem.

A staří členové, co přece jenom z nějakého důvodu folklór opustili, zjistili, že bez něj nemohou žít, že je v nich hluboce zakořeněn, rádi uvítali příležitost opět se k němu vrátit. Již nemají žádné ambice. Chtějí trávit společně čas a jsou rádi, když mohou svým vystoupením potěšit druhé.

9 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Kvalitativní výzkum je zaměřen na zjištění, zda má členství ve folklórním souboru vliv na utváření osobnosti jedince a jeho hodnot.

U dětí výběr folklórního souboru jako volnočasové aktivity byl na počátku ovlivněn rodiči. Na základě vyjádření dětí bylo zjištěno, že do souboru chodí rády, ne proto, že si to přejí rodiče. Nejčastěji je k folklóru přivedla maminka, dále následovala babička s dědou, teta a kamarádi. Těší se na tancování, zpívání, vystupování a někteří zejména na kamarády. Na otázku, zda mají v souboru kamarády, odpověděly všechny děti kladně. Někteří mají více kamarádů. Děti si navzájem pomáhají a věkové rozdíly nehrají žádnou roli. Naprostá většina dětí pochází z rodiny, kde někdo byl nebo je členem folklórního souboru. Většina dětí se vyjádřila pozitivně na otázku týkající se jejich činnosti v souboru v dospělosti. Jen jedna holčička se nedokázala vyjádřit. Děti si také uvědomují, že musí pravidelně cvičit a chodit na vystoupení, protože jsou na nich závislí ostatní, ale také to, že když vystupují, tak reprezentují svůj soubor a své město.

Rodiče se vyjadřovali k tomu, co očekávají, že se jejich dítě v souboru naučí. Samozřejmostí byly odpovědi jako tančit, zpívat. Dále následovaly samostatnost, spolupráce, zodpovědnost, rozvoj motoriky, seznámení se s místními tradicemi a získání národní povědomí. Někteří ocenili spojení tance a zpěvu. Velmi pozitivně byla hodnocena činnost vedoucích dětského folklórního souboru a pomoc dospělých členů. Někteří rodiče také své děti přivedli do souboru z toho důvodu, že si přejí, aby jejich dítě mělo možnost prožít to, co oni sami poznali a na co rádi vzpomínají.

Rodiče oceňují, že díky velkému věkovému rozpětí a spolupráci obou pohlaví se naučí děti vzájemné toleranci a komunikaci. Z odpovědí také vyplynulo, že rodiče se zajímají o činnost dětského souboru, děti v činnosti podporují, fandí jim a doprovází je na vystoupení.

Od rodičů to vyžaduje opravdový zájem, protože musí děti přivážet na zkoušky a poté je odvázet, zajistit pravidelnou účast dětí na vystoupeních a v neposlední řadě pečovat o dětský krok.

Naprostá většina dospělých byla v dětství členy dětského folklórního souboru. Mají velmi pozitivní citový vztah k folklóru, nedokážou si bez něj představit svůj život. Někteří jej považují za životní styl. Chápu jej jako snahu uchovat tuto lidovou kulturu v našem

městě pro další generace. Díky souborové činnosti získali povědomí o zdejším kraji a zdejších tradicích. Respondenti se zajímají o činnost dětského folklórního souboru nejen z důvodu, že jej navštěvují jejich děti, ale také si uvědomují jeho důležitost pro uchování tradic a výchovu mladé generace jako pokračovatelů. Polovina respondentů se aktivně podílí na činnosti dětského souboru a jedna z respondentek založila dětský folklórní soubor v obci, ve které žije. Z pohledu dospělých patří přátelství získané v souborové činnosti mezi nejvýznamnější hodnoty. To potvrdili všichni respondenti. Díky folklóru a vystoupením s ním spojených, poznali mnoho nových přátel v různých koutech naší země ale také v zahraničí. Vznikají zde přátelství na celý život, někdy i partnerství. Partnera si v souboru našla polovina respondentů. I mimo zkoušky rádi tráví čas společně i se svými rodinami. Všichni dospělí vyjadřovali velkou úctu a hrdost ke kroji.

Některé respondenty vedla láska k folklóru a touha poznávat k studiu na speciálně zaměřených školách, k publikační činnosti nebo se folklór stal jejich profesí.

Respondenti se také vyjádřili, že bez folklóru nemohou žít. I když se někteří snažili ukončit svoji aktivní činnost, vždy se vrátili zpět. I ženy, když odejdou na mateřskou dovolenou a přeruší aktivní činnosti, jsou v neustálém kontaktu se souborem a zajímají se o dění v něm.

Všichni dospělí se shodli na důležitosti podpory ze strany svých nejbližších jako je partner, manžel a děti. Bez jejich pochopení by se folklóru nemohli věnovat tak, jak si představují.

Je pravdou, že mnoho negativ respondenti nenašli. Většinou se jednalo o ztrátu času či soukromí. Někdy se člověk cítí unavený nebo na chvíli ztratí zájem. Pro jednu respondentku bylo negativum to, že se folklórní činnosti věnuje málo lidí.

Všichni vidí svou budoucnost v určité míře a formě spojenou se souborem. U dětí bude hrát roli zájem. Dospělí si uvědomují, že se budou muset vypořádat s určitými limity.

Při výpovědích dospělých respondentů se objevila i otázka financí. Dle členů je peněz málo, protože ještě stále ve veřejnosti převažují ti, kteří nechápou důležitost zachování folklóru a spíše jej vidí jako něco zastaralého, co nemá význam podporovat. Sami vedoucí všech tří folklórních souborů pracují ve svém volném čase a zcela zdarma. Získané prostředky využívají většinou na zakoupení nových krojů či jejich součástí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na otázky spojené s členstvím ve folklórním souboru. Výzkumné šetření směřovalo ke zjištění, zda členství ve folklórním souboru má vliv na utváření osobnosti jedince a jeho hodnot.

K folklóru musí být dítě buď vedeno, nebo je v rodině někdo, kdo s touto lidovou kulturou sympatizuje a kdo jej navede tímto směrem. Jsou i tací, kteří touhu k folklóru v sobě mají a jak se říká, „jen tak z ulice“ si najdou cestu do souboru. Takových je ale málo.

V souboru děti procházejí nejdříve fází zábavy, která se po čase stává zájmem, kdy dítě má touhu stále více se učit a poznávat. Tady někde vzniká možnost, že i v dospělosti bude chtít trávit volný čas stejným způsobem a v některých případech se může zájem proměnit v profesi.

Nejdůležitější hodnotou pro děti i dospělé je přátelství získané prostřednictvím souborové činnosti a folklóru. Tím, že se děti seznamují, učí a jsou v kontaktu s tradicemi lidové kultury, vytváří se u nich úcta k tomu druhu umění.

Z hlediska funkcí volné času souborová činnost plní funkci výchovnou, vzdělávací a tím, že členové udržují tradice a předávají je dalším generacím je možné říci, že plní funkci ochránářskou.

Rozhovory v souborech krásně ukázaly, že když při dospělém souboru funguje ještě dětský soubor, je to to nejlepší, co může být. Dospělí se o své následovníky velmi zajímají, pomáhají jim a berou je za své. Děti na druhou stranu v dospělých mají vzory a všemu se od nich učí. Společně komunikují, trénují, fandí si a všechno se to uzavírá na společných vystoupeních.

Na základě zpracované teoretické a praktické části bakalářské práce se lze domnívat, že cíle stanovené pro tento výzkum byly splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CELÁ, J. *Kapitoly z teorie výchovy*. Zlín: UTB, 2006. ISBN 80-7318-504-0.
- [2] ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: 1993. ISBN 80-7066-534-3.
- [3] ČÁP, J. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. 1. vyd. Praha: ISV-nakladatelství, 1996. ISBN 80-85866-15-3.
- [4] ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.
- [5] FILIPCOVÁ, B. *Člověk, práce, volný čas*. Praha: Svoboda, 1966.
- [6] FROLEC, V. *Prostá krása. Deset kapitol o lidové kultuře v Čechách a na Moravě*. Praha: Vyšehrad, 1984.
- [7] GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. ISBN 80-85605-28-7.
- [8] HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [9] HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.
- [10] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [11] HORÁK, J. *Škola a hodnotová orientace dětí a mládeže*. Liberec, Technická univerzita v Liberci, 1997. ISBN 80-7083-257-6.
- [12] JANČÁŘ, J., PAVLICOVÁ, M. *Lidová hudba a tanec na jevišti: (čtyřicet let Hradištanu)*. Praha: TIPPA, 1990.
- [23] KAVANOVÁ, A., CHUDÝ, Š. *Výchova a volný čas: Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vyd. UTB Zlín, 2005. ISBN 80-7318-266-1.
- [34] KUČEROVÁ, S. *Člověk. Hodnoty. Výchova: kapitoly z filosofie výchovy*. Prešov: Grafotlač, 1996. ISBN 80-85668-34-3.
- [45] MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- [56] MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
- [67] MUSIL, J. *Úvod do sociální psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. ISBN 80-7067-647-7.
- [78] PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

- [19] PELIKÁN, J. *Výchova pro život*. Praha: ISV nakladatelství, 2004. ISBN 80-86642-31-3.
- [20] PILKA, J. *Setkání s hudbou*. Praha: X-Egem, 2003. ISBN 80-7199-072-8.
- [21] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- [22] PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2033-4.
- [23] ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- [24] SEDLÁK, F. a kol. *Didaktika hudební výchovy I*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.
- [25] SCHAUEROVÁ, A. a kol. *Kde jsme dom: mentální reprezentace domova jako výraz kulturního vědomí dětí z folklórních souborů*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997. ISBN 80-86156-04-4.
- [26] SCHAUEROVÁ, A. Úloha dětských folklórních souborů při utváření hodnotové orientace. In *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky (1918-1998)*. Ústav lidové kultury ve Strážnici, 1999, s. 60. ISBN 80-86156-30-3.
- [27] SCHAUEROVÁ, A. Folklórní soubor jako životní styl a kulturní vzor. In *Folklor pro děti a děti pro folklor*. Strážnice: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 2000, s. 126-130. ISBN 80-86 156-36-2.
- [28] STAVĚLOVÁ, D. Lidová taneční tradice v proměnách společnosti. In *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky (1918-1998)*. Ústav lidové kultury ve Strážnici, 1999, s. 45-48. ISBN 80-86156-30-3.
- [29] SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1007-X.
- [30] SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1275-7.
- [31] STRAUSS, A., CORBINOVA, J., *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- [32] ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [33] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- [34] VÁŽANSKÝ, M., SMĚKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.

Elektronické zdroje

- [35] Mládež a volný čas. [cit. 2011-02-05]. URL: <http://www.rdmkv.cz/dokumenty/006/koncepce_statni_politiky_pro_oblast_deti_a_mladeze_na_obdobi_2007_2013.pdf>.
- [36] Folklorní soubor Radovan. [cit. 2011-02-19]. URL: <<http://radovan.napajedla.net/kont.htm>>.

Další zdroje

- [37] VELECKÁ, B. Láska na celý život. *Napajedelské noviny*, 1998, č. 6, s. 9.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DDM	Dům dětí a mládeže.
DM	Domov mládeže.
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.
NNO	Nestátní nezisková organizace.
aj.	A jiné.
atd.	A tak dále.
např.	Například.
tzv.	Tak zvané.

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Fotografie ze soukromého archivu Věry Holubové

P II: Návrh otázek rozhovorů

P III: Přepis rozhovoru s Jakubem

P IV: Přepis rozhovoru s Petrou

PŘÍLOHA P I: FOTOGRAFIE Z ARCHIVU VĚRY HOLUBOVÉ

Obrázek č. 1 Radovan a Pozdní sběr v Českém senátu, srpen 2009

Obrázek č. 2 Členové Radovanu, Pozdního sběru a jejich děti

Obrázek č. 3 Radovánek

PŘÍLOHA P II: NÁVRH OTÁZEK ROZHOVORŮ

Děti

Líbí se Ti v Radovátku?

Proč chodíš do Radovátku? Rozhodl ses sám (sama)?

Jak dlouho chodíš do souboru?

Co tě baví víc, tančit nebo zpívat?

Na co se nejvíc těšíš, když jdeš do Radovátku?

Máš v Radovátku kamarády?

Kamarádi se tvoji rodiče s ostatními rodiči?

Když nastoupí do Radovátku nové děti, pomáháte jim nějak?

Co je to kroj? Popiš mi jej.

Až budeš dospělý, chceš být členem Radovanu?

Rodiče

Proč jste přihlásili Vaše dítě do folklórního souboru?

Myslíte, že členství v tomto kroužku bude pro Vaše dítě přínosem? Pokud ano, v čem?

Věnovali jste se nebo se věnujete folklóru?

Je Radovánek finančně náročný kroužek?

Navštěvuje Vaše dítě ještě další zájmové kroužky?

Setkali jste se s reakcí okolí ať pozitivní či negativní na to, že Vaše dítě navštěvuje folklórní soubor?

Domníváte se, že je u dnešních dětí a mládeže zájem o folklór?

Radovan

Jak jste se dostal k folklóru?

Kolik let jste členem souboru?

Věnoval jste se tanci i zpěvu již dříve?

Co je pro Vás největším přínosem? Jsou i nějaká negativa?

Co pro Vás znamená kroj?

Jaké jsou reakce Vašeho okolí na to, že jste členem folklórního souboru?

Vidíte problém v tom, že mezi členy Radovanu jsou velké věkové rozdíly?

Spojuje Vás něco jiného než folklór?

Účastníte se vystoupení či zájezdů? Jak na ně vzpomínáte?

V případě, že máte děti, byly nebo jsou také členy folklorního souboru?

Našla jste si v souboru přítele/přítelkyni? Stal se tento partner Vaším ženou/mužem?

Chcete se věnovat folkloru i v budoucnu?

Pozdní sběr

Jak jste se dostal k folkloru?

Jak dlouho jste byl členem souboru?

Co pro Vás bylo největším přínosem? Jsou i nějaká negativa?

Jaký byl Váš odchod ze souboru a z jakého důvodu?

Co pro Vás znamená kroj?

Našel jste si v souboru přítelkyni/přítele? Stal se tento partner Vaší ženou/mužem?

V případě, že máte děti, byly nebo jsou členy folklorního souboru?

Považujete členství ve folklorním souboru za koníček nebo životní styl?

Jakých vystoupení či zájezdů jste se zúčastnili a jaké jsou Vaše vzpomínky na ně?

Setkáváte se s členy souboru i mimo zkoušky? A při jakých příležitostech?

Jak vznikl nápad, založit soubor Pozdní sběr?

Proč jste se rozhodli opět se scházet a věnovat se folkloru? Chcete jenom vyplnit volný čas nebo máte ambice vystupovat na veřejnosti?

Jaké jsou reakce okolí na to, že jste založili Pozdní sběr?

PŘÍLOHA P III: PŘEPIS ROZHOVORU S JAKUBEM

Líbí se ti v Radovátku? Ano.

Proč chodíš do Radovátku? Rozhodl ses sám? No, tak sám? No tak mamka tam pracovala. Mamka mě řekla, že bych tam mohl jít. A spíš mě se to líbilo, že bych mohl začít chodit. *Chtěl jsi sám?* Nó chtěl. Mamka mě to nabídla, že bych tam mohl chodit, a mě to bavilo, tak jsem začal.

Jak dlouho chodíš do Radovátku? Čtyři roky.

Co tě baví víc, tančit nebo zpívat? Tak všechno. *Je to jedno?* Jo.

Na co se nejvíc těšíš když jdeš do Radovátku? Tak hmm vlastně jak budeme tancovat a víc na zpěv.

Máš v Radovátku kamarády? Jo. *Holky i kluky?* Jo. Tak vlastně ... jedna holka se mnou chodila do školky a ... kluky už se známe od tadyma.

Kamarádí se mamka s jinými rodiči? Ano, tož jasně (smích).

Když nastoupí nové děti do Radovátku, pomáháte jim nějak? Jo, to už je ... to musíme (smích). Tak třeba když vidíme, že to dělají špatně, tak jim řeknem, jak to mají dělat.

Co je to kroj? Kroj je vlastně lidové oblečení. **Popiš mi jej.** Tak kroj se vlastně skládá z drlí, z kordule a z košile. *To je klučičí kroj?* No. Holčičí moc neumím. **Kam chodíte v kroji?** Tak na různé průvody, třeba na Chodníčky tady bývají a tak. *Na zkoušky ne?* Na zkoušky? No to moc ne. Jenom na generální zkoušku.

Až budeš velký, chceš tančit v Radovanu? Ano, jo. *Jenom když tě to bude bavit.* Jo. Bude. Jasně.

PŘÍLOHA P IV: PŘEPIS ROZHOVORU S PETROU

Jak jste se dostala k folkloru? Ze základní školy a od známých spolužáků, kdy oni začali chodit a v páté třídě jsem se připojila k nim. A od té doby jsem to dělala akorát s přerušením teda mateřské. Potom ... vlastně než děti vyrostly.

Jak dlouho jste byla členkou souboru? *Takže od té páté třídy?* Ano. *A tady v Napajedlích?* Tady ano tady. Já jsem rodilý napajedlák. Teď bydlím v Hradišti, ale jsem rodilý napajedlák.

Co pro Vás bylo největším přínosem? Jsou i nějaká negativa? Přínos toho členství je, že Vás to vytrhne z toho stereotypu denního a ... je to zpestření, ale je to taky to, že Vás ten kolektiv podrží a nebo že když neřeknete, že Vám zrovna není dobře nebo že máte nějaké problémy doma, tak tady to z Vás spadne. A žijete v úplně jiném světě anebo v ten moment vstoupíte do jiného světa těch písniček a toho tancování a vykládání třeba o něčem jiném, že Vás opravdu rozeberou a ten kolektiv hodně podrží. *A negativa?* Třeba když je hodně ... nebo třeba když je vystoupení v termínu nebo víc vystoupení po sobě, tak negativa jsou v podstatě to, že si musíte uzpůsobit ten čas tak, abyste jej rozložila mezi rodinu, tancování a celodenní odjíždění na festival nějaký nebo třeba do Brna na vystoupení, tak to už Vám zabere celý den. A tu rodinu musíte zase doma na to připravit nebo si to nadehnat dopředu. A ještě jedno je, co je nachystat si kroj, což znamená nažehlit si ho doma. *Kolik času to zabere?* Podle toho, jak se chystáte a kolik krojů chystáte (smích). Ale určitě tak půl hodinky je jenom rukávce když žehlíte, aby byly nažehlené v pořádku. A sukně taky tak půl hodinky to dá, aby byla správně navrapená, aby Vám to udrželo. Naškrobit, první oprat, počkat na druhý den. Další den se to postupně žehlí a v podstatě ta rodina zase pokud k tomu nemá vztah, tak v podstatě to už je ... všude je kroj (smích) a duchny se nežehlí. My nemáme vyžehlené prádlo a ty máš vyžehlený kroj (smích). Takže to je před tím vystoupením. Ale jinak jako negativa nejsou, protože to děláte ráda a jdete do toho s tím, že to něco obnáší.

Jaký byl Váš odchod ze souboru a z jakého důvodu? *A ta přestávka byla jenom mateřská?* Ne. Mateřstvím začala přestávka a potom zbytek přestávky bylo vlastně do té doby, než jsme byli potřební. Jakoby staří. *V kolika letech jste opustila Radovan?* Do Radovanu jsem přišla z Radovánku a přestala jsem v těhotenství nebo porodem jsem vlastně přestala tancovat. *Úplně?* Ano, protože mi to nedovolilo dojíždění, protože já jsem

musela dojíždět a od dětí, které nespaly v noci, takže jsem si to nemohla dovolit dojíždět. Ostatní mohli, co byli blíž nebo měli hlídání rodičů, tak dojížděli. *Takže jste se vrátila až do Pozdního sběru?* Až jsme se vrátila do Pozdního sběru potom.

Co pro Vás znamená kroj? Kroj je symbol, v podstatě toho ... té tradice. Je to svátost. V uvozovkách, ale je, protože nemám ráda, když vidím na těch mladých, jak zacházejí s krojem třeba nebo když ti toho kroje třeba neváží a nemají ho udržovaný. Prostě je to něco, něco co má opravdu tu tradici nebo na čem je vidět ta tradice. Protože podle kroje vlastně rozpoznáte i dědiny ... vlastně oblasti a je to vlastně něco svátečního. To je jako když jdete do divadla tak idete v kroji. *Takže vy si všímáte, jestli je kroj v pořádku?* To je vidět, když to není nažehlené v pořádku. *Já jako laik bych si toho nevšímala.* Tak ano. Vy vidíte asi jenom na tom jevišti, že jsou tam nějaké změny. Ale když jdete kolem někoho, tak už vidíte, že ta sukně není taková, jak by měla být nebo že se s tím něco stalo, nebo že je výšivka zapuštěná. To už je zase kvalitou materiálu a podle toho kolik je peněz. Nebo je to špatně oprané anebo jednou zaprané a už to nejde z těch krojů. Protože opravdu je to drahá záležitost, musí se to i opečovávat.

Našla jste si v souboru přítele? Stal se tento partner Vaším mužem? Našla jsem si, nebo seznámili jsme se tady s manželem, který dělal vlastně vedoucího nebo choreografa a vedoucího vlastně té taneční složky a takže spolu máte tady tyto dvě děti.

V případě, že máte děti, byly nebo jsou členy folklorního souboru? Děti se věnovaly folkloru když byly malé. A vlastně věkem přestaly. Protože jsme bydleli v Hradišti, tak chodily do Hradišťánku. Mám dvě dcery a obě dvě tam chodily. Ale potom tam zase bylo málo kluků a protože měly i hodně aktivit, tak nechaly toho na nějaký čas. Starší dcera se vrátila do souboru nebo k folkloru tím, že jezdila, teda studuje v Brně, tak chodila do brněnského krůžku chvíli, ale v podstatě to nechává volně běžet a jezdíme po ... od malička jezdily v podstatě po folklorních festivalech, takže jezdí doteď na ten folklorní festival a co může tak objede. A nakonec teď má první ročník odstudovaný etnologie mimo to, co studuje zase jinde. Takže někde to v ní zůstalo a pokračuje v tom, tady tímto směrem no.

Považujete členství ve folklorním souboru za koníček nebo životní styl? To, že to máte koníček, tak v tom žijete a vlastně získáváte veškeré informace kolem sebe. Vnímáte se jinak, než byste třeba přijímala sport, který neděláte. Když to třeba přirovnám ke sportu.

Ale tím, že v tom folkloru žijete nebo Vy ho sama děláte, tak když už slyšíte, že je někde nějaké vystoupení nebo že někdo má nějaké výročí, nějaký zpěvák, muzikant, nebo že nějaká muzika, která je prostě vyhlášená v té oblasti, tak už to vnímáte, že tam je to výročí, že má někdo nějaké výročí a tak to opravdu sledujete a zbystríte víc než na věci, které tak nevnímáte.

Jakých vystoupení či zájezdů jste se zúčastnili a jaké jsou Vaše vzpomínky na ně?

Určitě jezdíme rádi. Protože některá už jsou pravidelná vystoupení, takže my čekáme na to, jestli bude, jestli nás pozvou (smích) nebo jestli nás někdo osloví a jestli budeme moci jet. A zase třeba tady v Napajedlích se snažíme ukázat něco nového, aby to nevypadalo, že taháme jenom něco starého pořád a nebo, že se opakujeme. Tak zase se snažíme tady za ten rok nachystat vždycky před tím vystoupením, abychom mohli přijít s něčím novým tak jak oni, tak aj my. Abychom se neokoukali. *Takže se učíte něco nového?* Učíme se, nebo ze starých pásem třeba dáváme dohromady, si to seskládáme třeba. Nebo něco úplně nového, i když v podstatě ty kroky máte stejné, ale uděláme z toho trošku jiné pásmo zase divácky zajímavější. Ale někdo zase třeba když jedeme ven nebo ven v uvozovkách, to jako za hranice Napajedel když se jede, tak už zase Ti si žádají ty staré pásma nebo většinou s tím starým pásmem máme větší úspěch, že si ho vytleskají nebo jsme ještě opakovali na konci ten tanec. Ale zase ty novější, když jsou temperamentní, tak se jim to líbí taky. Vždycky ten temperamentnější tanec se líbí víc, než třeba Bílovské, které jsou pomalejší a které máte vyšlapané. A tak zase toho diváka opravdu zaujme, toho laika zase něco jiného. To, že je to temperamentnější jak muzika, tak ten tanec.

Setkáváte se s členy souboru i mimo zkoušky? A při jakých příležitostech? Někdy ano.

Setkáváme se, když je před Vánocemi nebo jsme byli u pana Bureše, který je vlastně muzikant, chodívá nám hrát. Když byl po nemoci, tak jsme tam jeli na besedu. A potom tam bylo ještě jednou, se domluvil košt klobásek a slivovice myslím to bylo. Bylo to u něj domluveno, takže se přijelo jako na besedu, každý vzal nějaký vzorek co měl doma. A potom se tady setkávají mladí, vlastně s rodinnými příslušníky. Dělal tady letní tábor třeba před vystoupením, co bylo před Napajedelskýma chodníčkama v srpnu. A mohli jsme taky dojet třeba, kdo chtěl. Tak tady některé holky, spolutanečnice jim přivezly buchy nebo přijely na odpoledne jim pomoci s dětmi nebo tak nějak. Nebo Silvestr se tady dělá taky s rodinnými příslušníky. Takže kdo chce, a nemá zrovna možnost nebo nejde jinde,

tak může přijít sem a tak. Spíš ti mladí se víc setkávají a ti nás do toho víc zapojují. My jsme tady zase dělali ten košť nebo jsme jeli za panem Burešem.

Jak vznikl nápad, založit soubor Pozdní sběr? Pozdní sběr? Jsme byli první jakoby složka Radovanu, protože potřebovali k 50. výročí nějaké staré tanečníky, kteří by si mohli zatancovat v tom programu, který se chystal. Že jo, vždycky se tam vlastně nějaká ta stará partie objevila. A už jsme byli dostatečně staří, abychom mohli jít tancovat tady na toto výročí a abychom se tam mohli představit jako stará generace v uvozovkách. A my jsme vlastně pokračovali potom i potom výročí a takže tady na Napajedelské chodníčky jsme se ještě zúčastňovali a protože se nám to líbilo tady to scházení tak jsme to vydrželi a pokračovali. A jsme až doteď.

Proč jste se rozhodli opět se scházet a věnovat se folkloru? Chcete jenom vyplnit volný čas nebo máte ambice vystupovat na veřejnosti? Jsme se sešli jako staří kamarádi a staří tanečníci, nebo staří bývalí vlastně všichni a prostě v tom kolektivu se nám líbí, takže to držíme doteď. *A nějaké ambice máte?* Ne, ne, ne. My si to děláme pro zábavu (smích) my neděláme si to proto, abychom se zviditelňovali někde, a když potřebují třeba mladí pomoci tak ten program vlastně pokryjí ještě s náma nebo jim dopomůžeme k tomu programu, aby mohli udělat hodinový program, když nemají možnost nebo když je třeba delší prostor pro vystoupení, tak nás vezmou. Ale jako sami nemáme, že bychom museli někde nebo potřebu, ale spíš to, že se potkáme, uděláme si něco nového, ukážeme, ale tady stačí v Napajedlich. Když není možnost, ale většinou bývají těch pět, šest vystoupení ještě do roka. Takže, což je si myslím pěkné na náš věk. Děláme to hlavně pro zábavu.

Jaké jsou reakce okolí na to, že jste založili Pozdní sběr? Okolí to přivítalo. A celkem nám fandili. Ano. Byli rádi a právě Ti zase nás povzbuzovali. Přišli pochválit, že se jim to líbí, že jsme ztancovaní třeba, že se jim líbilo to pásmo a nikdy jsme jako nějaké špatné nebo tak ... těší na nás, protože chodí na nás taky bývalí tanečníci, takže tomu taky rozumí, takže nám fandí i z té opačné strany toho jeviště. Takže to je, jak mladí tady nemají problém, tak my staří (smích), ale taky nás uvítají na tom jevišti a nedělají v tom rozdíly. Spíš to pochvalné, že se jim to líbí.